Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучности сила!

SWOBODA

Рк. XVII. Ню Иорк. Четвер, 25 го Падолиста 1909 Число 46 — Vol. XVII. New York, N. Y. Thursday, November 25 1909. No 46

РОДИМЦІ!

Так бачить ся, ми єще живцем не завмерли... Донинішна мертвеча тишина, то тільки хвилевий сон, з якого як-раз будимо ся і молодечим серцем рвемо ся до нового красшого житя.

Філядельфійське віче се ясний доказ сьої давно пожаданої, повної рожевих надій прояви. Хто бачив одушевленє вічевиків, сей сьвято пересьвідчений, що день віча, то день нашого пробудженя, машої отями, тай може і нашого суспільного відродженя. З таким здає ся пересьвідченєм, скріплені надією і вірою в красшу будучність, роз'їхали ся наші вічевики в свояси і певно не залишили розбудити такі самі погляди і чувства між рідними братьми-краянами по своїх плейзах. Тай безперечно на такі вісти зраділо і живійше забило кожде щиро-руське серце, а переняте до живого солодкими мріями, готове воно нині до всяких жертв, аби тільки гадку віча сповнити і перевести в житє. Знайдуть ся може між нами і людці нещирої волї, що обоятно, опозиційно, а навіть ворожо відноситись будуть до сього нового народного руху; одні з них не добачують в сім ділї власного ,,бизнесу", иньшим знов з найріжнороднійших зглядів ліло се не до вподоби... На таких однак не звертаємо уваги і не даймо ся їм водити крутими, блудними і темними стежками; берім ся самі до народного діла а такі ,,гнилі колоди" оминаймо та усуваймо з дороги, а певно і без їх помочи добємо ся до мети... В сім то пересьвідченю, в сїй вірі і надії отсі звертаємо слова до Вас, Братя Родимці!

Певно Ви вже чули з уст Ваших пп. делеґатів, тай читали у наших американсько-руських часописях, що на філядельфійськім вічу засновано всенародне товариство ,,Просьвіта", котрого цілею буде подбати о просьвітне і економічне піднесенє нашої суспільности на чужині. І хтож озве ся проти сього? Хто не за сим сьвятим ділом?! Хиба вирід, без чувства і серця, не син нашої Неньки"!

У сьому товаристві згуртуймо ся всї, всї до одного, бо се наш одинокий вихід з нинїшного безталання, то наш найперший нині обовязок. І злишна тут усяка заохота, бо сама ціль товариства, се найгорячійша заохота, а почате діло, се накаг совісти.

,,Просьвіта" для нас, Родимці, заснована, для нас і для наших дітий вона працювати-ме; але і від нас однїсеньких чекає вона опіки і помочи. **В наших руках її доля, а її доля то й наша доля**!... Не жалуймо проте дрібної кришки, вдовиної лепти, най наша ,,Цьвітка" росте-розцьвітає на диво сьвітови а нам на користь і славу. Не відказуймо ся сьої нашої ,,Надії", гріймо і плекаймо її як рідну дитину, бо при нїй тільки заживем і ми ще красших хвиль, тай доборемо ся долї і волї.

Полюбім-же, дорогі Братя, сю нашу ,,Цьвітку" всї і доглядаймо її як ока в голові. Видїл, який вибрано на вічевім засїданю, та котрому повірено опіку над нею, не пожалує труда і з'усилий, аби вона тільки як найкрасше розжила ся. Однак сам Видїл без Вашої, Родимці, помочи сього діла не переведе; дарма була-би його праця, коли-б Ви, Родимці, не станули йому з моральною і матеріяльною помочию. Тому сей Видїл відносить ся до Вас, Родимці, в справах дотичних житя-бутя ,,Просьвіти" і просить усердно всї точки низше подані добре розважити і по можности ласкаво узглядннити.

I. Отсим кличемо до всїх наших замешкалих в Америцї Родимців: Зголошуйте ся дорогі Братя в члени ,,Просьвіти" чи то цїлими парохіяльними громадами, чи братствами, товариствами, кружками, гуртками а навіть одиницями, і тим чином розсїяні тілом, лучіть ся оттут на чужині духом в одну силу. І не зволікайте з сим дїлом, а безпроволочно ставайте до помочи в народнім дїлї. Не оглядайте ся на нікого, не чекайте якої поради і заохоти; самі розважте діло, тай гуртуйте ся в купу у ,,Просьвіті", і спільними силами куйте собі долю. Лучіть ся сердечні, отріть Ненцї сльози!... Най гірко не плаче на своїх дітий!

II. Щоби ,,Просьвіта" могла розпочати хоть-би найменшу діяльність, потрібні до сього матеріяльні средства. Нема між нами Ракефелерів, Карнеджих, нема у нас кому жертвувати соток-тисячів на таке діло; ми мусимо самі скинути ся по центі, тай так піддержувати ,,Просьвіту". Ніхто чужий не подбає про нашу рідну справу, ніхто нашому ділу не поможе; на власних силах оперти ся нам треба, на власні тільки сили числити. А ,,Просьвіта" се діло сьвяте, чесне, гідне щирої волї і горячого попертя. І певно не найде ся між нами ні одно камянне серце, котре відмовило-би нашій ,,Просьвіті" якого ,,дрібнячка"...

Родимці! Нас тут тисячі!... По одному тільки центови а буде величавий фонд для ,,Просьвіти"!

Початок вже єсть. Преосьвящений наш Владика, найріднійший наш Брат з крови і кости, не тільки цілою душею станув при ,,Просьвіті", але ще й княжим своїм даром дав їй спромогу і почин до житя. На річ ,,Просьвіти" дарував наш Владика дім в Філядельфії вартости 6.000.00 долярів. — Сей дім призначений нині на продаж за помочию тикетів по одному доляреви. Кождий з нас Родимці повинен взяти бодай єдин такий тикет, чим причинить ся до заснованя фонду ,,Просьвіти".

Но на тім ще не конець. Також иньшою дорогою відзиваємо ся до Вашої, Родимці жертволюбивости. Хто тільки справі ,,Просьвіти" сприяє, нехай в слід за Преосьвященим приложить ся також яким центом до побільшеня її фонду. Фонд сей на Ваші тільки цїли на Вашу користь послужить; тому всї по можности своїй причиніть ся до взросту його, а так зазначите ся золотими буквами в історії нашої ,,Просьвіти" і заслужите собі на вдячність і память у рідної суспільности. — Підпираєте чужих, споможіть і свою рідну ,,Просьвіту" щедрими жертвами.

III. Відтак ще й морального змісту справа до Вас, Родимцї.

,,Просьвіта" має нас просьвіщати, а головним средством до того будуть народні школи і місцеві читальнї. Тому не засипляйте справи, та як найскорше постарайте ся і у власнім кутку о яку хотьби найменшу шкілку, тай о свою рідну читальню. Маєте вже у себе сї просьвітні розсадники, то приступайте з ними в члени ,,Просьвіти" а вона подасть Вам потрібні і відповідні средства, покаже праву дорогу до належитого розвою просьвітного житя; не маєте ще таких у себе, то або сейчас закладайте, або, єсли Вам власні місцеві сили не позволять, безпроволочно віднесїть ся в сїй справі до ,,Просьвіти" о пораду і помічну руку, а ,,Просьвіта" постарає ся і подасть Вам спосіб, щоби і Ваші діточки не лишили ся без рідної просьвітної опіки.

Не менше важна справа і ся:

,,Просьвіта" підняла ся викохати таки з наших діток свою рідну інтеліґенцію і провідних робітників для рідної ниви. Тому, хто бажає своїм діточкам красшої долі, у кого можність до сього, най не сперечує своїм найріднійшим красшого становища в сьвіті, най не жалує коштів, а шле свою потіху до школи нашої ,,Просьвіти", в якій виховувати-мем наших руських діток на питомих сьвящеників, учителів, дяків тай иньшого званя людий просьвічених, а нам рідних і серцем відданих.

Не на однім плейзї знайде ся дитинка красших таланів, висшого покликаня; гріх Вам Родимці, єсли позволите її у себе дома нидіти; Ви допожіть її вийти в люди, посилайте її в науку спільними силами, віддайте в опіку нашій ,,Просьвіті" а колись ся дитинка стане неоціненим щиро-вдячним добродієм своїм давним опікунам і добродіям.

Знайте, що наука, се більше як готовий гріш, що знанє, се певнійше, як готовий хліб!...

IV. Тай до Вас, Діточки любі, кілька слів. ,,Просьвіта" як бачите, головно о Вас подбає, Вашим добром найусильнійше піклувати ся буде. Тому то винні і Ви відносити ся до нньої з вдячним серцем.

Ми певні, що Ви, Діточки, попрете щиро її змаганя, а щоби її і Ви в дечім помогли то просимо Вас ось що:

1. Зашлемо Вам тикетики, які Ви постарайте ся розпродати поміж своїми, тай чужими таки у своїм плейзї. Сї центи оберне ,,Просьвіта" тільки на Ваші потреби, на Вашу користь.

2. За старанєм ,,Просьвіти" їде вже до нас з старого краю ,,Дїдусь". А знаєте, що везе для Вас?... ,,Школярика"!... А сей знов цїлу купу байочок, казок, повісток, пісеньок, загадок, забавок і т. п., а таких гарних, що наслухати ся годі... А все те цікаве подасть він для Вас в маленькій ґазетцї ,,Школярик". Коли отже появить ся вже ся ґазетка, тоді сейчас всї запренумеруйте її на своє власне імя. І небогато вона буде стояла, яких 5 центів на місяць. Тому від нинї вже відмовте собі Діточки хоть деколи ,,кендів", ,,кексів", а грошик до грошика складайте на записанє (запренумерованє) ,,Школярика".

А єще раз просимо Вас Дітоньки, памятайте і не забудьте на свого ровесника ,,Школярика".

Ось такі точки подаємо Вам Родимці під розвагу і до ласкавого узглядненя. Скликуйте ся отже Братя де кількох Вас живе і без довгих нарад ухвалюйте:

1. Приступити в члени Р. Н. Просьвіти і заслати сейчас декларацію куди належить.

2. Жертвувати що хто може на фонд ,,Просьвіти", а сколєктовані гроші зі списом імен жертвуючих заслати на руки Преосьвященого Владики, 821 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa., як Голови ,,Просьвіти".

3. Закладати школу і читальню у своїм кутку.

4. Записувати свої діточки у школу нашої ,,Просьвіти", а так придбати їм долї.

5. Не відмовляти діточкам своїм кілька центів на запренумерованє діточої часописи ,,Школярик".

О всякі близші інформації в повисших справах удавайте ся до секретаря ,,Просьвіти" під адресою:

Dmytro Andrejko, 821 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa.

В конець кличемо: Хто наш, в Імя Боже до праці з нами!!!

Філядельфія, October 1909.

ЗА ВИДІЛ:

Предсїдатель: **С. С. ОРТИНСЬКИЙ**, Епископ.

Секретар: **ДМИТРО АНДРЕЙКО**

G167

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Богдан Хмельницький
український Гетьман.

Початок повстаня й битва на Жовтих Водах та під Корсунем.
(Дальше.)

Хмельницький присягнув на вірність і підданьство королеви і просив, щоб йому дозволили упасти до королівських ніг. Король дозволив, а козаки закричали: ,,не пустимо нашого батька, щоб Поляки часом йому не заподіяли чого!" Один пан, Любомірський зіставсь в козаків в закладі, а Хмельницький пішов в польський обоз. Десятого серпня, в пятницю в ранці повели Хмельницького в шатро до короля. Гордо вступив Хмельницький в шатро, де сидів король з пишними панами. Він припав на одно коліно перед королем, просив королівської ласки, розказав, що він став не проти короля, а від того, що пани дуже гнобили козаків і знущались над ними, гірше як над товаром. Король простяг до него ласкаво руку, і Хмельницький поцілував її.

Другого дня Поляки й козаки розійшли ся; король з військом пішов до Львова, Хмельницький і хан пішли до Збаража. Так скінчила ся війна під Зборовом. Богато було пролито козацької й польської крови, а Хмельницький мало придбав добра для України. А був добрий час, для козаків, і для України, та Хмельницький не дійшов до кінця. Він пожалував короля, того короля, котрий вже відняв від него гетманьство, поклав ціну за його голову, того короля, що встоював за польськими панами і за своєю Польщею, а не за козаками і українським народом. То був добрий, щасливий час для України, який рідко трафляв ся для неї, побитої лихою долею та злиднями. Хмельницький міг взяти короля в полон, бо король дійсно був уже в козацьких руках; він міг зовсім відбитись від Польщі, відірвати Україну від неї і зробити її самостійною. Та Хмельницький не хотів іти так далеко. Він кланяв ся тому, кого побідив, тоді як йому поклонились би до землі побиті вороги України. І Хмельницький знов поклав Україну у домовину на довгий час, звідкиль вона була вглянула на сьвіт божий під Збаражем та Зборовом. Хмельницькому нащось був потрібний король, хоч він уже обходив ся без него, а той король для України був потрібний, як торішній сніг.

Вернувшись під Збараж, Хмельницький, оповістив голодним панам про Зборівський мир. Як би пани посиділи ще три дні, то були-б померли з голоду. Їх випустили з окопів. Блїді, худі, страшні, повиходили пани з своїх нор. Вони йшли і від вітру валились: один вів другого по під руки. В кого був кінь, той держав ся за кінський хвіст. Всі радісно кинулись на хліб та на чисту воду. Десять тисяч панів сіло за окопи, а вийшло тільки три тисячі. Три тисячі коней зісталось в окопах, а в окопи вийшло шістьдесять тисяч. Пропала половина панських слуг. Хмельницький дав їм королівський лист, щоб вони ще заплатили своїми грішми Татарам сто тисяч талярів. Вишневецький почав кричати, лаятись, але мусів витягти гроші з кишені, і віддати Татарам. Татари пішли в Крим набравши польського добра.

В той час, як козаки бились з Поляками під Збаражем та Зборовом, гайдамацькі загони не переставали ходити по Україні й Білій Русі і вирізували Жидів та Ляхів. Часами Поляки напали на гайдамаків і розбили їх. Так Поляки відняли від гайдамаків Остріг; шляхта й Жиди збігли ся в город і сховались там від гайдамаків. Але Небаба, Донець і Головацький взяли знов Остріг і вирізали двайцять тисяч Жидів та Ляхів. На Білій Руси військо Радзівілла відбило гайдамаків, і Хмельницький післав туди Ілька Голоту. Городи за Припеттю знов підняли ся. Шляхта втікла з Білої Руси і замерзала на дорозі. Польський загін Гонсевського загнав Голоту на Острів на Припеті і побив усіх його гайдамаків. Хмельницький післав тоді Подобайла, а як і його розбили, тоді він післав свого приятеля полковника Кречовського, того, що колись випустив Хмельницький з тюрми. Кречовський в серпни пішов до Річиці, стрінув ся з польським військом, мусів окопатись окопами в лісі і ждав Подобайла. Але на його окопи напав сам Радзівіл. Кречовський вирвав ся з окопів, і Поляки його поранили. Козаки поклали його на віз, і пішли далі, але в ночи вони знов наткнулись на нольське військо. Поляки взяли Кречовського в полон. Вони поважали Кречовського, як сьміливого лицаря і дуже ласкаво обходились з пим. Кречовський так ненавидів Ляхів, що від них і почав битись головою об полудрабки, і доти бив ся, поки не вмер.

Хмельницький з великою славою вернув ся на Україну. В кождім містечку, де він ішов, дзвонили в дзвони, люди виходили з хлібом і солею та образами. В друге Хмельницький в'їхав пишно в Київ. Лежачи ниць перед образами в Київі, Хмельницький заливав ся слізами. ,,Радійте брати!" промовляв Хмельницький; ,,українська сила переважила польську. Тепер цілий сьвіт знати ме, що то за козаки!" ,,Та не буде краще, та не буде лучше, як у нас на Україні". склав тоді наш народ сї слова в пісню. І то був справді лучший рік для України, рік волї народа від панщини, від ляхів, від жидів.

З Київа Богдан поїхав до Чигирина і почав жити дуже пишно. Він тоді мав стільки добра й грошей, скільки буває в царів.

Чигиринський полк і три тисячі найнятих Татар стояли сторожею коло його двора. Тілько царського вінця не ставало йому, щоб бути королем на Україні.

Битва під Берестечком.

Поляки в Варшаві з своїм королем і не думали про зборівські пункти. В панських домах уже розмовляли про те, що козаків треба голубити до того часу, поки Польща не поправить ся і знов не побє козаків. Богдан знав у Чигирині про все, що думали у Варшаві. В дворці короля служив Українець Верещака, православний пан, і через ченців посилав лист Хмельницькому про все, що думали у Варшаві. Хмельницький почав стерегтись Поляків. І справді, : київський митрополит, Сильвестер Косов поїхав до Варшави, щоб сїсти в польській раді разом з католицьким митрополитом. Польські архієреї не пустили його на Раду, і він вернув ся до Київа. Хмельницький прокинув ся, що у всьому вірить Полякам, як своїм щирим приятелям.

Цілу зиму Хмельницький заводив порядок на зруйнованій Україні. Він зіставив в городах такі самі порядки, які були й попереду. В більших українських городах було тоді мійське чи маґдебурське право. Те право дали городам ще польські королї, і воно було дуже вигідне для городян, бо городяне з тим правом не залежали від власти польських старостів, панів і урядників. Всї городяне були поділені на цехи по ремеслам. Так були цехи купнїрський, ткацький, малярський, ковальський, різницький, бондарський і богато инших. Кождий цех мав свою печатку, і свою хоругву. Що року перед новим роком всї цехи збирались на віче, при чому дзвонили в дзвони. Вони провіряли свої діла й вибирали собі старшину. Містом правила мійська дума; вона звалась маґістратом. В маґістраті чи в думі сиділи вибрані самими городянами райці, а над ними старшина звав ся бурмістром. Бурмистрів було по два або й по чотири і вони старшували чергою по кілька недїль. Райці й бурмістри дивились, щоб в городі був порядок і мали своїх дозорців, чи поліцію. Мійський суд був відділений від маґістрата. В суді всї діла судили, вибрані самими городянами, присяжні; вони звались лавниками. Над лавниками в суді був старшиною війт, так само вибраний з чесних і розумних городян. Міщане навіть вибирали самі писарів в суд. Де в городі була маґдебурґія, там городяне не ставили підвід під військо, не давали салдатам кватир для постоя, мали право торгувати, нічого не платячи в касу, навіть мали своє мійське військо пїше і кінне. Хмельницький зіставив в городах такі порядки, які були й попереду.

Розділивши Україну на шістнацять полків чи повітів, Хмельницький записав в реєстр 40 тисяч козаків. Козаки були вільні від всяких податків; пани не мали над ними ніякого права. Весь народ, всі селяне, що зістались незаписані в козаки, знов мусїли стати хлопами і робити панщину панам. Постановивши з королем зборовський мир, Хмельницький забув про нарід, про селян, не виговорив для народа ніякої вольности і тим зробив велику помилку. Увесь народ допоміг йому бити панів: народ думав, що він бєть ся за себе, за свою долю, і сподівав ся, що більше не буде робити панам панщини. Хмельницький забув про нарід, і з тих зборівських пунктів нічого путнього не вийшло для України, і для самих таки козаків.

Ставляючи зборівський мир, Хмельницький дозволив українським і польським панам вертатись на Україну, забирати землї і повертати народ в панщину. Він знав, що з того нічого доброго не вийде і дуже отягував ся з тим дозволом панам вертатись на Украйну, а тим часом богато повідниматав від великих польських панів сіл, хуторів, та земель.

Гетьман бояв ся, щоб його народ не скинув з гетьманства коли скаже, що в реєстр більше принимати не можна, та тому оголосив, що хто хоче, нехай записусть ся в охочі козаки.

Богато народа записалось в охочі козаки, і Хмельницький післав їх з Нечаєм на річку Горинь, де була польська границя України. Хмельницький хотів сяктак викрутитись, але трудно було викручуватись. Він поїхав до Київа і просто сказав Кисїлеви, чухаючи потилицю: ,,Підвели мене, пани Поляки, як під монастир: вони мене вговорили пристати на такий мир, з котрого нічого не вийде. Нехай буде сорок тисяч козаків, щож я робити му з усіми селянами?" Вони мене вбють а на Ляхів таки встануть".

Кисїль не дав йому ніякої поради. Тоді в місяці марті Хмельницький скликав в Переяславі велику раду. Ще ніколи на Україні не було такої великої ради.

(Дальше буде.)

Звірі чи люди?

Кров стинає ся в жилах та волося стає дубом, коли читало ся відомости з Caiго, Ill., де розшаліла товпа відбила поліції двох вбійників і замордовала їх в бестіяльський спосіб. І не тому, що доконано там лінчу на мурині та білім, але тому, що злочину допустили ся жінки, а спосіб його доконаня вказує, що одиниці сї звироднілі, без чутя, морально нїчим не висші від диких звірів.

Ось підклад траґедії. В однім складі в Cairo робила панна Анна Pelley, замешкала ледви пару місяців в тій місцевости. Одного разу перед самим її помешканєм, о 6-ій год. з вечора напали її два мурини, Will James і Arthur Alexander, обезвладнили її, знасилували та правдоподібно дївчина в наслїдок затканя її уст шматами вдусила ся.

Нема сумніву, що допустивші ся злочину се звироднілі одиниці, заслугуючі на як найтяжшу кару. І вона їх ждала, бо карний кодекс стейту Ілінойс карає за такий злочин шибеницею.

Тіло дївчини найдено на другий день, злочинців до 24 годин відкрито і арештовано. В місточку закипіло. Поліція обавляючи ся насильств вивезла злочинців 16 миль від міста. Тимчасом товпи рушили на пошукуванє злочинців і пару годин пізнїйше силою відбито одного мурина поліції, спроваджено його до міста, скатовано і збито немилосерно та закинувши йому шнур на шию потягнено його на ліхтарню. Шнур вірвав ся. В мить звернено до нього кількадесять револьверів і кулї розшарпали його майже в куснї. Тоді відтято йому голову і встромлено на тичку, а жінки кинули ся на трупа, видерли йому серце, порізали на шматочки і подавали мущинам ,,на памятку"; рівнож порізаний шнурок, на якому його вішано пірвано на малесенькі шматочки, мачано їх в крови і ховано, як сьвятощі.

Представмо собі тепер се огидне діло, в XX-ім віці, в центрі краю найбільше поступового народу на сьвіті, і додаймо до того, що провід в найбільше звірських вчинках в тій огиді допускали ся жінки, то будемо мали образ здичіня та затрати усего почутя людскости. І для них нема нї одного слова оправданя. Коли вони, сї ,,ніжні жінки, сї ангели домового огнища" уміють зі звірським бестіяльством бабрати ся з розкошею в крови злочинця — то вони зовсім не стоять морально висше від нього, вони стоять навіть низше, низше від звірят.

І уряд мусить їх потягнути до строгої відвічальности, щоб їх научити, що на се суть установлені права і власти, щоб вони карали злочинців. Злочинець буВби певно за своє діло повиснув на гаку, отже в тім випадку лїнч мусить уважати ся як ганьблячий цїлу Америку обяв звірскости деякого її суспільства. Дикі звірі з лїсних нетрів в сей сам спосіб залагоджують свої ,,непорозуміня".

Що нового чувати в Голіок, Масс.

Перед усім марево безробітя переминуло, а властиво минає постепенно. Робітники навчили ся досьвідом на своїй власній шкурі, що бідкати, та нарікати з заложеними руками на ,,робітничу долю" доперва аж тоді, коли марево голодової смерти загляне у очи, хиба собаці на чоботи придасть ся. Бо щоб животіти на сьому сьвіті, то треба чимось відживляти ся, а щоб роздобути знова сяких-таких ,,віктуалів" треба на них запрацювати. А позаяк в Америці, хотяй се нібито і вільний край, не тільки красти, але навіть жебрати здоровому чоловікови не вільно, отже робота стоїть на першім місци навіть від здоровля. А єсли припадково й фабрикант замкне робітникови фабричні ворота перед носом, то тоді хиба хапай за кусень ціпкого мотуза та на гиляку, або вяжи камінь до чуба тай в воду... єсли — розуміє ся — вода в той час не дуже студена!... Але й за таку поде-куди ,,особисту свободу на своїй власній парсуні чоловік не зовсім певний як то кажуть ,,себе", понеже перед-усім смертельний се подібно гріх, а по друге, єсли наш сарака й дістав би ся врешті при помочи висше згаданих ,,операцій" на другий сьвіт, то там таки зараз чортяка і чекає на нього з вилами.

Одже-ж, щоб хотяй в части повисше згаданим ,,лихолітям" на будуче запобігчи, скликано тут жменею сьвідомійших робітників дня 25-го жовтня с. р. на так зв.: ,,інтернаціональні" робітничі збори, на котрі, як найбільшого знатока робітничої недолї запрошено з головним рефератом кількакротного екс-кандидата на президента Злуч. Держав, Евгена В. Дебса.

Зацікавлений множеством порозкиданих оголошень та палких зазивів, затяв я поспішно олівця, та вмішав ся і собі в юрбу кількасот голової публики, що виповнила по береги величезну містову галю.

Розуміє ся, що описувати цілого перебігу висше згаданих зборів менї анї в голові... Забрало-б се передусім богато місця в почетній нашій ,,Свободі".

Але подати де котрі з головнїйших точок самого реферату, як рівнож де яких влучнїйших висловів сього великого робітничого політикера в Америці, не завадить хотьби через те саме, що знайдеть ся у них дещо інтересного і для наших Впов. товаришів робітників.

Перед-усім славетний сей робітничий вожд Дебс, пі-

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

ком не похожий знова на такого запеклого ,,розбишаку'' капиталістичних тростів, чи там корпорацій, як його звичайно малюють тутешні часописи. От, є се звичайний собі Американець, височлий, високого росту, о гладенько виголених щоках, і неменче гладенькім, вилисілим мов макогін чубі...

Лиш глубокі, сьвітячі мов розжарені вуглики очи, досить симпатична поверховість, як рівнож невимушений спокій, та певність себе характеризують, що той чоловік, єсли посьвятивсв, чи там посьвячує ся робітницькій справі, дійсно робить се не задля якихсь бизнесів, або каріери, чи особистого свого хісна, але робить се з переконаня і обовязку, бо і він сам був колись желізничим робітником.

Але що найхарактеристичнійше у Mr. Debs-а, то чудовий дар висловів, як рівнож уміетність числення з публикою якій реферує свої соціяльні теорії...

В півтора-годиннім майже рефераті Mr. Дебс ані одним словечком не натякнув на щось дражливого, що не тільки щоб уже могло обурити, але навіть і знеохотити до його висловів слухаючу публику.

Навіть найзагорільші голіцкі клерикали котрих бачив я множество на гали, прислухувались виводам референта із таким занятєм та супокоєм, неначеб се промовляв до них не один із найзагорільших соціялістів але котрий з кардиналів.

,,Два тисячі літ майже, коли Христос з Галилеї проголосив перший для покривджених мас велику ідею'' говорив містер Дебс за що єрусалимська буржуазія засудила Його на хрестову смерть''. ,,This is the history of every so-called civilized nation on the face of the globe''! Закінчив свої слова.

А тепер поставлю від себа питанє, що скажуть властиво на се наші патентовані ,,соціялісти'', котрі на сьміх та на глум здоровому розумови торочать нашому чорноробови що цїлий соціялізм, зачинає і кінчить ся тільки і виключно на плюгавленю та борбі з Христовою Церквою!...

Повисшу увагу подаю не задля якихсь там докорів чи ненависти до наших ,,проводирів'' в робітничих принціпах, але подаю її тому, що знаю з переконаня, що більшість тих непрошених наших ,,проводирів'' самі не мають мінімального понятя про се, що хочуть нас, робітників учити.

Михайло Беля.

РУСИНИ! Спомагайте своїх Русинів. — Посилайте гроші до краю, купуйте шифкарти в Руській спілці RUTHENIAN EXCHANGE CO., 184 HUDSON STR., NEW YORK. Удавайтесь також до неї в справах ґрунтових і військових, котрі ся Спілка точно виконує.

Оригінальна і цікава статистика.

Незвичайно цікавий і перший сего рода звіт оголосила американьська Ліґа Охорони Родин, кидаючи цікаве і нове сьвітло на відносини існуючі в американських родинах.

Після тої статистики найбільше американських супружеств розводить ся по пятьох лїтах спільного житя. Пересїчно беручи кожде американське супружество жиє з собою до дня розводу або сепарації 9·9 літ.

Всїх шлюбів в Злучених Державах від 1887 до 1906 року було 12.832.044. Число шлюбів рік річно змінює ся відповідно до фінансових умовин краю, именно збільшує ся в часи добробуту, а зменчує ся в часи кріз і фінансових панїк.

Що до шлюбів поодинокі стейти дуже нерівно суть репрезентовані. В 1900 р. найбільше шлюбів було в Неваді (на 1000 мешканців 15 шлюбів) а послїдне місце займав Ню Йорк (6 шлюбів на 1000 людий).

Рівно низько стояли стейти Maine, Minnesota, і Pensylvania.

Від року 1867 до 1871 на кождих 100 шлюбів припадала четверта часть, то є 25.6% розводів. Між роками 1902 до 1906 процент сей спав до 15·3.

На кождих пять розводів в 2-ох входять в гру діти, о які ведуть ся процеси поміж розведеними супругами. Найбільше число розводів достарчають актори, потім йдуть розводи в такім порядку: музики, учителі музики, подорожуючі купці, фабриканти, урядники, канінярі, столярі, фармери, ковалі і духовні.

Кілько вугля продукує Пенсильвенія.

Всї певно знають, що в Пенсильвенії є найбільше вуглових майнів в цілій Америці. Однак не кождий здає собі справу, до яких велитенських розмірів доходить ся продукція вугля. Щоби се представити, дамо кілька прикладів.

Отже в Пенсильвенії добувають далеко більше вугля як в якій небудь державі в Европі, з винятком Анґлії. Минувшого року добуто в Пенсильвенії 38 разів більше вугля, як в цілій Австрії, 4.8 разів більше як у Франції, і 7 разів більше як на просторі цілої Росії. Загалом в 1908 р. добуто в Пенсильвенії 200.-448.281 тон вугля вартости 276.995.152 долярів.

Запаси камянного вугля на земли находять ся в ріжних краях на слідуючих просторах.

Вуголь займає в Злучених Державах простір 192.000 миль квадратових, в Канаді 18.000 миль кв., Анґлії 12.000 м. кв., Іспанії 4.000 м. кв., Франції 2.000 м. кв., Німеччині 1.800 м. кв., Бельгії 518 м. кв., в усіх иньших краях Европи 100.-000 м. кв. в Хінах 2.000 і Японії 5.000 миль квадратових.

Камянний вуголь пораз перший відкрито в Анґлії коло New Castle коло 1234 року і ужито його до паленя в Льондоні. Однак дим з камянного вугля так докучив людям, що в році 1273 уряд спеціяльною проклямацією заказав його уживати. Пізнійше вуголь опять війшов в ужиток і днесь ми не годні собі представити нашої культури без сих ,,чорних діямантів''.

Особенности сьвіта.

Немалий труд задав собі послідними часами один анґлійський дневникар, порівнуючи дослідити і описати усе те, що найбільше впадає в очи, чи то в будівництві, чи в торговли, чи в загалі в усїх обсягах людської творчости. І передовсім поставив собі питаня, що є на сьвіті найбільшого, кольосального та що знова є найменчого, мікроскопійного. На сї питаня дає таку відповідь:

Найбільший барометер, який змогли здїлати людські руки, уставлено недавно на вежі костела сьв. Якова в Парижи: сей кольос є 12 метрів і 65 центим. високий (41 стіп). Найбільша парова машина находить ся в копальнях цинку в Fredsville, Iowa; її сила виносить 8000 парових коний. Дивно при тім кольосї виглядалаб парова машинка, що находить ся в Каменици, Саксонія, бо її величість рівнає ся лупині волоского оріха. Машинка ся опалювана спірітусом має силу одну тисячну часть парового коня.

Льондон може похвалити ся, що є властителем найбільшої парової сикавки яка протягом минути може викинути 10.000 літрів води. Birmingham має найбільшу на сьвіті фабрику шпильок, бо денно з неї виходить 10 мілїонів шпильок і голок. Взагалі в Анґлії належить глядіти за найбільшими кольосами. В славнім на весь сьвіт британьскім музею находить ся найбільший на цілий сьвіт збір почтових марок. Не говорячи про всякі конверти, кореспонденційні картки і т. д. найдемо тут 200.000 значків, яких вартість оцїнено на 300.000 долярів. Що до грошевого богацтва, то ніякий банк на сьвіті не може міряти ся з льондонським банком, який то свого часу випустив в сьвіт чотири банкноти, кождий вартости 500 тисяч долярів, або пів мілїона! Один з тих банкнотів, найбільших на сьвіті, є власностию Ротшильда, другий мілїонера анґлійського, Loutt, третий банкнот оправний в чудові рами висить на стіні в палаті померщого недавно мілїонера Rogers-а, а четвертий лежить в касі банку.

Однак амер. Шікаґо побило місто Льондон на пункті вивозової торговлі. Іменно ,,мясний дім'' під фірмою Armour & Co. є найбільшою експортовою фірмою на сьвіті. При помочи 12 тисяч людий, парових машин і т. д. ся фірма висилає в сьвіт перейшло 4 мілїони волів, 2 мілїони свиний та півтора мілїона баранів. Усе то йде в сьвіт оброблене, власними желізничими дорогами та власними ваґонами.

Баварія має честь посїдати найбільшу на сьвіті фабрику черевиків, яка в Пірмазенс затрудняє 9000 робітників; Milwouke, Wisc. має найбільші на сьвіті бровари; місто Adams, Mass. має найбільшу прядільню (80.000 веретен). Нов. Йорк вибудував найбільший готель ,,Savoy'', де знова находить ся найбільше зеркало, зроблене з одного кусника шкла і покриваюче стїну довгу на 80 метрів (262 стіп). Се зеркало коштує баєчні гроші, позаяк кільканайцять разів не вдала ся проба і доперва по надзвичайних трудах вдало ся вилляти шклянну тафлю без найменьшої скази. Рівнож Ню Йорк має найвисшу на сьвіті камяницю (Metropolitan Building).

А тепер приглянїмо ся дрібничкам, які і дитина півсрічна моглаб здмухнути. На першім місци належить тут поставити годинник зроблений в Шікаґо та який містить ся в заручиновім перстеню місто каміня.

Славним феноменом що до дрібности є французько-анґлїйський словарець, видрукований в Глясґові, в Анґлії. На 147 сторінках поміщено там 400.000 слів а вага цілої книжки виносить 3.23 ґрамів (1|9 часть ounce-a!). Річ природна, що послугувати ся тим словарем можна тілько при помочи сильно побільшаючого шкла і тому відразу приміщено книжку в металевій пушочці, яка служить як дармовис до ланцюшка при годиннику. Положім коло тої книжочки найбільших розмірів діло, яке появило ся в сьвіті, то є ,,Історія домової війни в Америці'', а контраст буде великанський. Видане ,,Історії'' коштувало 2 мілїони долярів, а том має 120 тисяч сторін, отже грубість його виносить 9 метрів (30 стіп!). Коли сю велитенську книгу по видрукованю переносили до публичної біблїотеки, то ледви 16 людий з трудом змогло дати собі раду.

Переходячи від книжок до документів, то на першім місци треба поставити петицію, предложену анґл. королевій Вікторії з просьбою о заказ торговлї алькоголем і опіюм. Є се найбільша петиція, яку колинебудь доручено пануючим, позаяк її підписало 7 мілїонів осіб. Сю петицію привезено до королївської палати на возі, який тягнуло чотири коні.

Найвисшим чоловіком, з живучих тепер є роджений 1874 р. в St. Paul, Людвик Вілкінс. Сей добряга важить 385 фунтів та є високий 2·45 метрів (то є 8 стіп і пару інчів). Тимчасом знова найменьший з смертельників мужеського пола, 18-літний Smiaun, є високий ледви на одну стопу і важить цїлих 8 і пів фунта. Найменча, нормально уроджена дитина прийшла на сьвіт від належито розвинених родичів в Ню Орлїнс; воно мало ледви 370 ґрамів ваги (11 ounce-ів) та було високе 25 центиметрів (10 інчів). Найбільша дитина побачила денне сьвітло в стейті Wisconsin та росла так скоро, що по році важила 52 фунтів. Позаяк ся дитина є жіночого пола, тому лікарі не спускають з неї ока, припускаючи, що виросте жінка-великан, якої ще сьвіт не бачив.

Річ природна, що не лишень людський рід може похвалити ся такими вчбриками натури. На льондонській виставі собак находив ся пес раси з гори сьв. Бернарда, високий 2·10 метрів (7 стіп). Публика назвала його ,,собачим слоньом'', позаяк він важив 347 фунтів. Для контрасту зараз в слїдуючій перегороді поміщено представителя найменьчої раси, який важив не цїлих 500 ґрамів (1 фунт). Пес сей є ледви 4 інчі довгий і тому його властитель, льорд Archibald Maclaine носить його найчастїйше в руці під рукавичкою.

Одним з найбільших будинків на сьвіті є дім Freihaus у Відни. У нїм находить ся 13 подвір, з яких кількох робить вражіне публичних площ, а цїлість складає ся з 1500 кімнат, в яких мешкає 2300 людий з ріжних кляс суспільности. До обслуги Freihaus-у держать спеціяльних почтових урядників.

Найбільшим желізничим двірцем на сьвіті може похвалити ся місто Франкфурт над Меном в Німеччині. Сей кольос має 186 метрів (600 стіп) довжини а 168 метрів (540 стіп) ширини, отже займає площу 31.248 квадратових метрів (29 акрів).

Даром дамо кождому
великий русько-анґлїйський Тлумач
під дуже легким условєм:
хто пішле через нашу Руську Компанію:
„Ruthenian Exchange Co.“
до краю не менче як 100 корон на раз або купить шифкарту у нас — дістане даром Русько-Анґлїйський Тлумач.

Памятайте, шо условя легкі і нічо Вас не коштують. Єсли Вам треба післати гроші до краю, Ви їх мусите через когось післати, єсли Вам треба шифкарти, Ви її мусите у когось купити. Чомуж би Ви мали куповати шифкарту і посилати гроші через чужих — а не через своїх людий? Руська компанія „Ruthenian Exchange Co.“ містить ся в редакції „Свободи“, і дає половину доходу до каси Р. Народного Союза, має кавцію [illegible] і есть під контролею стейту. Посилає гроші по [illegible] умірковалих, спродає шифкарти на всі лінії, помагає в клопотах приїзджаючим еміґрантам, коли не могуть дістатись з „Касельгарди“, опікує ся щиро переїзджаючими до краю, в Ню-Йорку, де кождий необзнакомлений стрічає ся з трудностями і легко попадає в розличні клопоти.

Тому Русини: чомужби Ви не мали підпирати Руську Компанію, а тим самим самих себе? Єсли удаєте ся до нас о поміч — отже також помагайте і нам.

Ми певні, що єсли звернете ся до нас, будете вдоволені так, як ті всі що до тепер до нас удавались, та не тілько Ви самі будете пересилати гроші і куповати шифкарти у нас, але і всіх Ваших знакомих будете до сего наклонювати.

Русько Анґлїйський Тлумач се нова прегарна книжка, пожиточна для кождого Русина в Америці, обіймає 254 сторін друку. На пересилку книжки присилайте 6 цт. стемплями почтовими.

Хто next? Сей дарунок важний до 1-го Січня 1910 р.

Адресуйте:

Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson St., New York, N. Y.

СЛИ ХОЧЕТЕ
написати лист анґлійський або щонебудь перевести на анґлійску мову, удайтесь до мене, а я зроблю Вам переклад скоро і точно.
JNO. J. ARDAN,
Penrith, Va., Cumberland Co.

ВЖЕ Є ТУТ
Календар на рік 1910

Календар Загальний з многими образками в твердій оправі	90 ц.
Календар Місіонара	30 ц.
Календар підручний	10 ц.

Замовляйте у:
Ruthenian Book Store,
439 N. 6-th Ave.
SCRANTON, PA.

Читайте!!

Братства потребуючі відзнаків, фан, печаток і т. д. парохії потребуючі річий, як фелон, ризи, плащаниці і т. д. зволять писати на адресу:

P. V. TKACZ,
353 E. 72d Str., NEW YORK, N. Y.

Плащаниці продаємо від 9.00 дол. і висше.

Олійні образи, мальовані на полотні в ціні 7.00 дол. і висше. 45—46

„Гайдамаки“
МІСЯЧНИК
Передплата на рік 1·00 долар.
В Австрії і Росії „ 1·50. долара.
Адреса: „Haydamaka“
639 East 11 Street,
New-York N. Y.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
Published every Thursday at
184 Hudson., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
411 Washington Ave.,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRÇZOW,
manager,
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців $200
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.
Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (мoні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y
Телефон 7074 Spring.

По річній конвенції Р. Н. Союза.

Звичайно говорять опитні люди, що силу і значінє чоловіка найліпше мож пізнати по числі його ворогів. Чим в кого більше ворогів, чим на нього більше з усіх боків уїдають, а се тим певнійший знак, що він вибив ся над уровень буденности, що він є могутний і сильний.

Коли-ж до того ще ся людина мас до діла з людьми проблєматичної моральної вартости, людьми, в яких особистий бізнес є Богом, то і не дивниця, що їх їдь і злоба не цофне ся ні перед найбруднійшим средством, аби лиш того, що не купає ся в грязуці, а стоїть високо, стягнути у кал їхнього власного істнованя.

В такім то положеню тої людини находить ся і наша орґанізація, Р. Н. Союз.

Вороги кругом, чужі і свої питомі, обпали її наче собаки діда у вузкій улици.

Га, — скажуть деякі — „собаки брешуть, видно, що їдемо!"...

Видно, що вороженькам заздро стало, що Р. Н. Союз обтер стільки сирітських сліз, подав стільки вдовицям, голодним і холодним шматок насущного хліба. Видно, „приятелям" заздро стало, що наш бездольний народ на чужині мас свій кутик, який виховав теплом своєї власної груди, вигодував кровцею з під серця. Видно „приятелям" захотілось, щоб сей народ лишив ся тут без наймечної помочи і підпори, позістав сам лишений собі — бо тоді сі „приятелі" моглиб тим лекше взяти народ у свої руки... А о се їм лишень йде.

Але якже-ж до того забрати ся? Як відвернути народ від того, що він сам сотворив? Як знищити Р. Н. Союз?

Чесний чоловік, коли стає до бою, має відвагу отверто виступити. Нечесний то наче крет: боїть ся отвертости, боїть ся сонця, та веде роботу підпольну, підземну, риє ся під землею, підкопуючи довірє, та радіючи в душі, коли найде такого або сякого; що дасть ся зловити на хитру брехливу мову.

І ми були сьвідкоми, як майже від року в „народних" часописях появляли ся безвпинно пашквілї проти Р. Н. Союза. Брехуни тримали ся брехунської тактики.

Не показали ніколи ні одного позитивного факту, не сказали ні разу: „гляди народе, ось се або то є в непорядку" — але неначе сі боязливі собачки безвпинно брехали з за плота. Безвпинно кидали підозріня, будили сумніви, щоб лиш скаламутити а опісля самому ловити в мутній воді рибу.

А Р. Н. Союз мовчав. Робив добро і згірдно іґнорував усякі брехливі напасти. Але усему є кінець. Головні Урядники Р. Н. Союза зібрані на річнім засіданю в Шікаґо порішили щоб кожду наймечу брехливу напасть строго доходити, а щоби безличним брехунам раз на завсїгди замкнути рот, передати переведенє контролї чоловікови зовсім посторонному, чужому, неначе хотячи сим заявити: Гляди український народе! Анґлієць переглянув усе діловодство Р. Н. Союза і під присягою зізнав, що найшов. Гляди народе і суди кому дати більшу віру: чи чоловікови фаховому, який „зуби свої з'їв" в рахунковім бизнесї, та який під присягою зізнав се, що найшов в книгах і касї Р. Н. Союза, чи тим брехунам, які з за плота, ніколи не наводячи і найдрібнійшого факту, лиш з безсильної злости та злоби кидають у сьвіт одну брехню по другій. Гляди народе і суди хто прав тобі а хто ворог...

І дійсно, <u>се що тепер зділав Р. Н. Союз не зділала до того часу ні одна подібна орґанізація. Ні одна подібна орґанізація не віддала свого діловодства сконтролювати фаховому чоловікови, ні одна до тепер не поставила своїх чисел, так сказатиб, під мікроскоп. А се найяснійший знак, небитий доказ, що наш Р. Н. Союз не боїть ся публичної контролї, не боїть ся денного сьвітла, бо за ним нема ні дрібки неправди.</u>

На отсей факт ми хотіли і звернути увагу нашого загалу.

Фаховий чоловік, посторонний, довголітний урядник Yonkers Savings Bank-у протягом пять днів контролював цілий маєтковий стан Р. Н. Союза і під присягою зізнав, що „найшов усе в найліпшім порядку. Після його рахунку стан маєтку Р. Н. Союза, Р. М. Союза і „Свободи" разом представляє вартість 76.604.01 дол.

Суди отже руський Народе! Читай і скажи, чи наша рідна орґанізація Р. Н. Союз веде ся правою дорогою, чи її Головні Урядники сповняють совісно свої обовязки, чи може боять ся сьвітла дневного і свої діла та рахунки скрито ховають перед сьвітлом і людьми?...

Зваживши се докладно, всякий мусить прийти тільки до такого заключеня:

Р. Н. Союз, се одинока наша народня орґанізація;

Р. Н. Союз се одинока підпора народу, одинока підпора і ратунок наших родин, жінок і діточок;

Р. Н. Союз, се найчеснійша орґанізація, якої діловодство чужі фахові люди публично узнали за находяче ся в найліпшім порядку;

Р. Н. Союз, се найпевнійша орґанізація, розпоряджуюча днесь маєтком коло 80.000 долярів;

Р. Н. Союз, се орґанізація, в якій находять ся всі щирі, чесні Русини-Українцї в Америці;

і тому не сьміє хибувати ні одного Русина, який не бувби її членом.

А ви, клеветники і брехуни трепечіть! Лайка, лож і брехнї, кидані вами на наш Р. Н. Союз, відбили ся від нього наче грязь від білих лебединих пер і тільки вас, вас одних брехуни і клеветники обмаргали!

А наш народ повинен з сего витягнути відповідні консеквенції і з тими, що поважать ся виступати проти Р. Н. Союза, поступати як з своїми найбільшими, заклятими ворогами.

Вилазить шило з мішка
або
Чому москвофіли стають в обороні ґр. А. Потоцького.

Коли впав з руки местника найбільший ворог українського народу, намісник ґр. А. Потоцький, перші москвофіли накинули ся з піною на устах на молодого героя, обкидаючи його болотом, та черняччи гірше навіть як усі найбільше русиножерні вшехпольські часописи.

Чому се робили москвофіли, се для всіх було публичною тайною. Усі добре знали, що ґр. Потоцький эув найбільшим добродієм москвофілів, що він їх хоронив і підпомагав для своєї шляхотської політики на кождім кроцї, що зробив собі з них покірних слуг-наймитів, аби при їх помочи тільки знищити зненавиджених „Украінцоф". Для всїх се було публичною тайною, що без підмоги ґр. Потоцького при послідних виборах до сойму у Львові москвофіли не були-б вибрали ніодного свого „депутата". Тому і не дивниця, що по страті свого добродія попали в таку скажену лють.

Як сказано, се було для всїх публичною тайною, хоч самі москвофіли — се звичайна їх крутарська тактика — сеї підмоги найлютійшого нашого ворога в Галичині відхрещували ся руками і ногами. Аж тепер, чим далї від сих виборів, які записали ся в історії нашого народу сим польсько-москвофільським союзом на знищенє українського національного руху, тим більше виходить на світло денне документів, які по-над всякий сумнів стверджують се, що не будь Потоцького, не були-б москвофіли вибрали ні одного свого депутата. І так в брошурі посла о. Давидяка про „суд чести" над Дудикевичом знаходимо в заяві о. Матковського потвердженє, що д-р Дудикевич вибраний послом на основі специяльної умови з ґр. Потоцьким, при чім о. Матковський покликає ся в сїй справі на ґр. Скарбка старосту з Рудок. Те саме — але вже не про самого д-ра Дудикевича, а про всїх москвофільських соймових послів — ствердив на москвофільськім „з'їзді мужів довіря" 1. с. м. москвофільський соймовий посол о. Колпачкевич. В своїм рефераті про діяльність москвофільських соймових послів, він (подаємо се на основі звіту Прикарпатської Руси, ч. 33. з 5. с. м., отже самої найрянїйшої москвофільської часописи, що виходить у Львові) подаючи „исторію возникновленія и дѣятельности этого клуба", заявив: „Благодаря нѣкоторому безпристрастію б. намѣстника пок. графа Потоцкаго, наша партія успѣла выбрать большее количество депутатов на свою програму". Очевидно, те, що москвофільський дневник називає „нѣкоторымъ безпристрастіемъ", в дійсности було запроданєм ся москвофільської партії Потоцькому і „Радї Народовій", запроданєм, яке навіть прихильник Дудикевичівського режиму пос. д-р Марков називає „політичною ґанґреною", заявляючи в найновійшім (239) числї Галичанина, що він на „з'їзді мужів довіря" не говорив „о нечистыхъ рукахъ въ пониманіи закона и моральной етики", а „говорилъ лишь о политической гангренѣ, которой впрочемъ поневольно заразилъ ся въ свое время и д-ръ В. Ф. Дудыкевичъ". Хоч і сих признань уже досить, але мабуть будучність принесе ще не одно для виясненя доріг, якими ходять москвофіли, що-б ратувати своє кінчаюче ся житє. Та вже нині і з наведеного знаємо документно, що для сеї цїли москвофіли запродали ся найлютійшому народному ворогови, запродали ся польській шляхтї, яка наш народ від 500 літ давить, яка рада-б його і в ложцї води втопити.

Чи ти бачиш темний, туманений народе, куда тебе ведуть твої москвофільські провідники? Чи ти бачиш, що для своєї особистої користи вони торгують твоєю шкурою, продаючи її живцем твоїм відвічним ворогам?

І ти не плюнеш їм в очи, народе?...

Під землею.

З Cherry, Ill. де в суботу, 13-го с. м. лучила ся страшна катастрофа, про котру ми вже доносили минувшого тижня, день денно надходять страшні вісти. По причинї повалених переходів ратункові роботи поступають вельми пиняво. В суботу, в східній секції майнів, при кінци хідника найдено 20 живих майнерів, які заложили ся були камінєм і в сей спосіб охоронили перед нехибною смертю. Так отже до тепер добуто з горіючого пекла 20 живих, 92 трупів а 198 майнерів або їх трупів находить ся ще у нутрі під землею.

З добутих трупів розпізнано до тепер 42 позаяк небіщики в наслідок довгого лежаня під землею значно уже розложили ся.

Поміж зарядом копальнї а міліцією приходить раз в раз до суперечок, а ратунковий корпус нарікає рівнож на заряд, який не пускає глядіти за жертвами в глубині майнів, але каже йому гаяти дорогий час на ставленю підпор.

Майже кождий з отсих вирятуваних майнерів написав під землею своє завіщанє. Більша частина жонатих майнерів понаписувала листи до своїх жінок, де в роздираючих серце словах пращає ся з ними на віки. І тому радість тих, які знайшли своїх рідних, які дійсно неначе з мертвих повстали, не дасть ся описати.

А попри се з новою силою встає гадка, що так як тих 20 могли були уратувати ся **усї** майнери, колиб компанія була поступала після ясного права, обовязуючого в стейті Ілінойс: іменно воно жадає, що в кождій майнї мусить бути другий вихід. А так, опять з новою силою розриває ся крівава рана тих нещасних, яких батьки і дїти не належать до числа оттих чудом воскресших. І коли одні жінки, яким вернено їх товаришів з радощів майже відходять від ума, то чи се дивно, що між оттими, яких не згадала доля кілька дійсно посходило з ума.

Яка кара стріне винуватих се питанє, на яке здасть ся не буде ніколи достаточної відповіди. Уже хотьби з тої причини — як то вже в подібних случах де корпорації суть властителями, сотки разів судово стверджено, що ті, які властиво особисто суть відвічальні, ніколи не могуть бути потягнені до особистої судової відвічальности.

Просьба!

Дорогі Родимцї! Наша руська церков в Обурн, Н. Й. переходила важкі часи. Як, мало що не в кождій руській громаді, так і в нашій закутинї загнїздилась цареславна мотилиця, котра довела до роздорів і процесів. Хотіли цареславні загарбати весь добуток, нашу працю, весь церковний маєток. Справді не доконали сего, але через несовістність лоєрів, стратили ми більш 3000 дол., весь заощаднений гріш. Відпало від нас двайцять кілька родин замотиличених царославієм... Відпав бурян, що заглушував наше поле церковне і народне... Остало нас трохи меньше, але не стратилисьмо на силї, бо з борби сеї вийшли ми скріплені в вірі і в національнім почутю.

Сего року порішилисьмо побудувати нову церков, на місце старої деревляної, котра хилить ся до упадку. Нас тепер є лише 70 родин і тому не приступилисьмо до будови якоїсь величавої, але будуємо після наших сил церков муровану з галею на школу. Нашi братя громадяни складають з одушевленєм жертви на будову нової сьвятинї але видимо, що нас мало, що потреба нам помочи наших Дорогих Родимців. Ми сьвідомі сего, що наш нарід, нераз понад міру, обтяжений ріжними вкладками, жертвами, але мимо сего звертаємо ся з просьбою, бо єсьмо в великій потребі і клопоті і віримо, що лише спільною помочію наш нарід може підноситись, прийти до слави.

І тому звертаємо ся до всїх Хв. Урядів церковних і парохіяльних, до всїх Хв. Братств і до всїх Впв. Родимців з нашою просьбою: Поможіть нам своєю жертвою в нашім сьвятім ділї, а наша вдячність і щиро Руське „Спасибіг" буде нашою відплатою.

Всякі датки і жертви просимо посилати на руки касієра, Петра Шевчик, 53 Pulsifer str., Auburn, N. Y.

Auburn, N. Y., в жовтню 1909 р.

Мих. Полянський, предс.
Пет. Шевчук, кас.
Ів. Питель, секр.
о. Теодозій Цар.

(Печать гр. кат. Епископа.)

Повисшу водозву стверджає ся яко правдиву и проситъ ся всѣхъ вѣрныхъ гр. католиковъ Русиновъ подпомочи своихъ братей.

Филядельфія дня 2-го новембра 1909.

† Сотеръ.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Жовтень 1909

Розхід за місяць Жовтень с. р. єсть: За померших членів або їх жінок і за случаї каліцтва:

Від.	82.	Войтко Іван, ум. 4,9 1909.	$1000.00
,,	171.	Федьо Николай, ум. 9,9 1909.	500.00
,,	196.	Міжічко Іван, ум. 14,9 1909.	1000.00
,,	108.	Ярош Михаїл, ум. 29,9 1909.	500.00
,,	78.	Вацура Осиф, ум. 30,9 1909.	1000.00
,,	34.	Гатала Михаїл, ум. 4,10 1909.	1000.00
,,	63.	Красївський Андрей, ум. 8,10 '09.	1000.00
,,	3.	Гуль Яків, ум. 14,10 '09.	1000.00
,,	207.	Ліпінська Конст. ж. Антонія 8,10 '09.	200.00
,,	81.	Дурделя Михалина, ж. Осифа 26,10 '09.	400.00
,,	63.	Бурка Текля, ж. Андрея (ст.) 5,10 '09.	400.00
,,	5.	Бакош Марія, ж. Петра, ум. 16,10 '09.	400.00
,,	124.	Фециш Гелєна, ж. Осифа, ум. 16,6 '09.	200.00
,,	67.	Старух Марія, ж. Леона, ум. 18,3 '09.	400.00

Виплачено запомоги на суму	$9,000.00
Платня головних урядників за Жовтень	190.00
Адміністрація Союза за Жовтень -	131.50
Кошта річного засіданя Р. Н. С.	300.00
Весь розхід виносить	$9,621.50

Розмет платить 10,454 членів на ціле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1473 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан ,,Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 центї.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*
Дм. Капітула, гол. предсід.

Повідомлене.

Отсим повідомляю ще раз всїх пп. Секретарів і Орґанїзаторів, що Гол. Уряд Р. Н. Союза не прийме нїякої декларациї без виповнення доктором лїкарського сьвідоцтва на противній стороні. Дальше звертаю увагу, щоб пп. Секретарі означували на деклараціях на яку суму посмертного член хоче платити перечеркненєм слова ціле або половина; як також наколи приступає член жонатий, має подати імя, вік і місце замешкання своєї жени. В тій справі я вже більше до нїкого особисто писати не буду, а невиповнену точно декларацію зверну до-дотичного Відділу.

Рівнож повідомляю, що Секретарі Відділів мають що місяця враз з розметом і деклараціями присилати і місячне справоздане без огляду на се чи був хто принятий або вичеркнутий чи нї. В тій цїли Головний Уряд висилає враз з розметом готовий до сего друк на жовтім папери, котрий має бути виповнений, підписаний Предсїдателем і Секретарем Відділу.

Дальше повідомляю, що почавши з сим розметом, будемо висилати до Секретарів картки, на котрих мають списати імена і адреси всїх членів, яких приняли до Відділу чи то нових, чи з переступними листами або на ново принятих і прислати їх враз з деклараціями до Головного Уряду. Тим способом члени не будуть мусїли чекати цїлий місяць за ґазетою але сейчас по приступленю одержать її.

З поважанєм

Т. Лабовський,
Рекордовий Секретар Р. Н. Союза.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції ,,Союза", кожде братство приналежне до ,,Союза", повинно мати отсі книжки:

1) Книжку членів (іменослов).
2) Книжку місячних складок.
3) Книжку касову і протоколову.

На сї книжки повинно кожде братство засатил 5 долярів до каси ,,Союза".

Дарунок на Сьвята.

Сей гарний годинник, загально знаний з своєї досконалости, найлїпшої конструкції, з ґарантією на 5 лїт, з написом ,,Памятка з Америки" дістане наш кождий костумер зовсїм даром.

Ми рішили зробити небувалу сю оферту, щоб розповсюднити наш тютюн ,,Москва" знаний з доброти і нешкідливости по найглухших закутках Америки. Хто схоче нам помочи, дістане 100 пачок тютюну вартости 15 дол. тільки за 6.00 дол., так, що кождий за свій труд заробить 9.00 дол. Кромі зарібку кождий дістане в дарунку цїлком даром отсю годинку.

Кождий врозумів, що ми не хочемо заробити а лиш заохотити підприємчивих до продажи того тютюну, без якого нїхто, хто його раз спробує, не може обійти ся.

Невдоволеним сейчас звертаємо гроші.

Ся оферта є важна лишень на сьвяточний час, отже хто хоче з ньоі скористати, нехай сейчас пришле 50 цнт. а по огляненю усего на експресовім офісї доплатить решту, 5.50 та забере тютюн та годинник.

Сумнївати і бояти ся не повинен нїхто, позаяк наша фірма не належить до тих, що хвилево оголошують ся по часописях. Хто читав часописи, сей знає що вона існує пару лїт, бизнес веде совісно і все виконує то, що обіцює. Колиб так не було, бизнес не мігби так довго існувати.

Russian Tobacco Company, 132 Nassau Str., Dept. 8, New York City

До наших бизнесменів

Календар Р. Н. Союза кінчить ся вже друковати і за якого пів місяця члени будуть мати його в руках.

Просить ся усїх тих, які займають ся збиранєм оголошень до сего календаря і таких що неприслали, безпроволочно прислати їх на руки редакції, бо в противнім разі готові наразити ся на таке, що їх оголошеня не будуть поміщені. Для тих, що хотїли-б в послїдній хвилині дати ще свої оголошеня подаємо в послїдне ціни. Цїла сторона, то є $3\frac{3}{4}$ через $5\frac{3}{4}$ — 24.00 дол. Пів сторони — 13.00 дол. ¼ сторони 7.00 дол., ⅛ стор. 4 дол. Гроші за оголошеня безуслівно мусять бути пристані з гори. Послїдний речинець до надсиланя оголошень є до 1-го грудня с. р.

Інтерпеляція.

В однім з чисел ,,Свободи", десь з кінцем червня або з початком липня, чи пізнїйше, було поміщене справоздане з віча в справі Мирослава Січинського в Olyphant. Pa., на котрім зложено суму $16.00 і ще щось центів.

Я констатую факт, що на сїм вічу зложено лиш $12.80, а касієром до того гроша вибрано нїкого Собка, котрий тепер в Канаді, або вчить бодругївську фельоґію або на фармах кукурузяну жне. Та якось, чи через ошибку, чи ,,шануючи" сьвященика, віддано тих $12.80 менї до рук, щоб затримати їх, доки більше не збере ся. Та коли я приніс гроші домів, переконав ся, що один ,,срібний" доляр, був справдїшне олово. Видко якийсь ,,щирий патріот" слїдом бідної вдовиці, що жертвувала на храм божий дві лепти, дав на фонд Ол. Січинського олово, мовляв: нехай Г. Бог приймає воробця за індика. Один з моїх парохіян ,,перетопив" того олованого хотяй зі стратою 20 цт., отже з тої складки лишило ся чистих $12.60, котрі я відослав де було треба, а котра то сума була квітована в ,,Ділї" (старокраєвій ґазеті), чого д. Андрій Тарас є сьвідком.

А тепер маленьке питане:

Єсли секретар того віча реґістрував в ,,Свободі" суму $16.00, видко, що хтось по часі на чиїсь руки зложив решту до тих $12.60. Питанє стоїть отже, де тая решта діла ся. З гроша громадського, публичного мусить бути рахунок чистий.

О. Василь С. Гривнак.

ХТО не має а хоче дістати банкові папери до пересиланя гроший до краю, нехай сейчас пише на адресу:

Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson St., New York.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

Падолист.		
25	Ч	┼ Іосафата
26	П	┼ Іоана Злат.
27	С	┼ Филипа апост.
28	Н	26. Гурія, Сам.
29	П	┼ Матея єв.
30	В	Григорія
1	С	Грудень. Плятона

— Шифкарти з краю від 12-го с. м. незвичайно станїли. На бременьску лінїю через воду коштують всего лишень 38 дол. разом з тутешним поголовним податком. Як говорять з 1-им грудня опять ціна підскочить, тому тепер і найлїпша нагода спроваджувати свою рідню.

— **Оголошенє присуду найвисшого апеляційного суду дистрикту Коломбія, яким засуджено предсїдателя сфедерованих робітників, Ґомперса, їх орґанїзатора Мічеля та секретаря Моррісона, і то першого на 12, другого на 9 а третього на 3 місяців вязниці зробило величезне вражінє в цїлій Америці.**

Кількома словами розказана їх історія є слїдуюча:

Свого часу вибухнув страйк в закладах фірми Bucks Stove and Range Co. Фірма держала ся сильно і не гадала уступити. Страйкарі уладили бойкот та в часописях юністів втягнено сю фірму на так звану „чорну лїсту", над якою був зазив до робітників бойковати всї вироби і товари проскрибованої фірми. Бойкотована фірма постарала ся в судї о „injunction" (судовий заказ). Мимо сего юністи не заперестали накликувати до бойкоту. Відізвав ся і сам Ґомперс, заохочуючи до завзятої борби та оголосив, що в тім случаю інджонкшен є неконституційне, бо нищить заґварантовану в конституції свободу преси. Уряд стейту потягнув його сейчас до відвічальности і судія Wright засудив трьох провідників юністів на кару вязниці. Пішла апеляція і власне тепер апеляційний суд потвердив присуд судії Wright-а. Лишає ся ще одна інстанція: Найвисший Трибунал в Вашинґтонї.

— **Найглибша діра в землї.** Доси була найглибшою дірою в землї яма викопана на пруськім Шлеску до глибини 2003 м. Така глибина непрактична вже для гірництва і представляє певний інтерес тільки для наукових дослїдів. Але в останних часах викопано на Горішнім Шлеску яму до глибини 3200 м. Доконав сего заряд пруського ґірництва. Доси не оголошено ще, яка температура панує в тій глибинї. Коли вона прибуває на підставі знаного доси правила, то в тій глибинї панує горячо на 100 Цельзія, отже людина там перебувати не в силї. Сего року осягнено також найбільшу висоту. Насамперед князь Абруцців війшов пішки до висоти 7500 м., а в серпни с. р. бальон з двома людьми осягнув висоту 11.000 м. Доси нїхто з людий не був висше понад поверхнею моря.

— Масова дезерція з Угорщини. Надґранична жандермерія на Угорщинї попала на слїд масової дезерції, яку переводили еміґраційні аґенти. Найбільше обтяжений аґент Ст. Радузовський з Клявзенбурґа. Військові власти від якогось часу запримітили, що з рекрутів, покликуваних до бранки, ставить ся ледви 50 прц. В Земуни і Шарозї не ставив ся анї один рекрут. Доходженя виказали, що еміґраційні аґенти переводили рекрутів через галицьку границю, а звідти висилали їх за море. Щоби відвернути увагу властий від тих масових еміґрацій, аґенти уладжували з еміґрантів нібп богомольні процесії, в котрих самі ступали під бальдахімом, перебрані за сьвящеників. Тим способом переводили цїлі маси еміґрантів за границю. Еміґранти перебирали ся також за циганів.

— Урядованє бразилїйської поліції. Місто Ріо де Жанейро було дня 22 м. м. видовищем кровавих подїй. День перед тим весела академічна молодїж постановила сьвяткувати торжественно початок весни. (На полудневій півкули власне тепер починає ся весна.) В тій цїли зібрала ся громадно і вирушила пішки, верхом і в повозах на місто і перетягала улицями, несучи гумористичні паперові карикатури деяких краєвих властий. Забава не дійшла до кінця, бо виступила поліція і розігнала товпу, причім кількох студентів потурбовано. Обурені тим студенти удали ся на другий день до команданта поліції, ґенерала Сузи, на скаргу, однак одержали відповідь, що всякі демонстраційні походи поліція все буде розганяти. Студенти, невдоволені сею відповідию, постановили пімсти ся і уладили зараз похоронний похід, що мав з'ображати похорон деспотичного команданта поліції. Серединою найлюднїйших улиць ступав похід з великою домовиною на переді, а хоругвами, сьвящениками і монахами позаду. Богато осіб в грубій жалобі оплакувало голосно смерть ґенерала Сузи. Дізнавшись про се, Суза вибухнув страшенним гнївом і вислав кількадесять поліціянтів, поперебираних по цивільному, котрі заступили ломодежи дорогу коло полїтехнїки. В однїй хвили кинули ся поліційники на товпу і штилєтами та бритвами стали колоти й різати кождого, хто попав під руку. Безборонна молодїж кинула домовину з мнимим небіщиком і розбігла ся на всї сторони. Однак поліційні різуни зробили своє: на улици лежав академік Ґімарасе з розпореним животом а другий студент, якийсь Жункейра, конав порізаний та поколений. Крім того потерпіло лекші і тяжші рани кількадесять студентів. Різня була би тревала довше, якби не сенатор Люз, котрий на підставі права, прислугуючого сенаторам, нагнав поліційн. бандитів а також відалив кінну поліцію, яка саме надїхала, щоби цїлком розігнати похід. Тїла убитих студентів перенесено до полїтехнїки, де їх опісля уложени на катафальку і засипано цьвітами. На місце катастрофи прибув мінїстер внутрішних справ і богато инших достойників, а товпа зросла до величезних розмірів. Обуренє против поліції було страшенне. Всї редакції а також богато інституцій вивісили жалібні хоругви, а вечером замкнено на знак жалоби всї театри та инші місця розривки. Преса скритикувала поведенє ґенерала Сузи дуже остро а дневник Seculo подав фотоґрафії бандитських поліціянтів з ґенералом Сузою на перед, котрого названо „найбільшим опришком". З огляду на те командант поліції, ґен. Суза удав ся до президента бразилїйської републики з просьбою о димісію, але одержав відповідь, що спізнив ся зі своїм поданєм, бо декрет усуваючий його зі становища вже підписаний. Колиж цїла маса стала домагати ся, щоб Сузу увязнити й віддати перед воєнний суд, Суза виїхав з цїлою родиною в грубину краю. Похорон убитих студентів відбув ся на другий день при величезній участи публики. Варварство поліції порушено також в парляментї і справою заняв ся суд.

G169

— Standard Steel Co. 21-го с. м. оголосила, що добровільно підвисшає усїм своїм робітникам в числї 13.000, занятих в закладах компанії в Butler, Pa з днем 1-го грудня підвисшає плату о 10 процент. Обіцяно підвисшити платню дальше о 10%, наколи лишень обставини на се позволять.

— Цїлому сьвітови се відомо, на що уживає ся зовнїшних средств. „Котвичний Pain Expeller" з поміж них усїх є найлїпший; в тій цїли виробляє ся його стисло після наукових вказівок. Цїлий сьвіт уживає сего средства позаяк нема йому рівного. Цїна фляшочки 25 і 50 цнт.

✳ ROSE'S IMPROVED ANTISEPTIC CATARRH JELLY ✳

Guaranted by The Rose M'f'g. Co under the Food and Drugs Act, June 30, 1906
Serial No. 25[illegible]4

Катар жолудка є часто взятий хибно за нетравлене.

ЗАРОДОК катаровий затроює носові переводи, входить до горла а опісля до жолудка, втягаючи за собою зародки, через що повстає слабість. Правильний рух здорового жолудка устає. Корм не може бути нї стравлений нї з'ужитий. Вмісто усунути причину, лїкарі стараються ся штучним способом привернути природнє дїланє жолудка, а не стараються ся усунути ті зародки, вигоїти діткнену часть або повздержати всї неправильности.— Розого Антісептичний Плин проти Катару є правдивим домашним лїком, зовсїм вїдмінним своїм виробом від всїх других того рода лїків дотепер існуючих. — Є се сильний слизистий плин, привертаючий скоро силу і житєвість. Кождого рода катар може бути вилїчений єсли уживає ся сего успокоюючого, гоючого средства.— 15.000.000 штук спродано а 50.000 аптикарів продає его.

——— Немає в собі жадної кокаїни, анї нїяких шкідливих домішок. ———

Розого Антісептичний Плин проти Катару вбиває мікроби сейчас. Його дїланє на слезову оболону є антісептичне, а що складаєсь з многих гоючих складників, сповняє свою річ належно, недопускаючи до ширеня ся заразы, гоїть заражену часть і усуває катарове затруте. Природа робить решту. — Розого Антісептичний Плин проти Катару може бути також ужитий в слїдуючих слабостях, як: Укушенє пчолою, овадом, попаренє, вколенє їдовитою ростиною, скалїченє барбером, здвигненє, попуканє скіри, звихненє складів руки, попаренє, відмороженє, укушеня комарів, сїданє ся рук, тасємець (робаки), загнїтниця, всякі рани, попаренє голови, чираки, опаленє сонцем, ятреня (ропленє), попуканє губ. -- Пішлїть 2-центову почтову марку, а дістанете даром один кусок на пробу. Здивуєтесь і втїшитесь ним. Він усуне Вам сейчас катар носовий і заохотить Вас до дальшого уживаня його. Пишіть по него сейчас. -- Цїна 25 центів за один пакетик.

ВИРОБЛЯЄ 43-
THE ROSE M'F'G. CO.
BROOKLYN, N. Y.

Зовсїм даром

дам кождому великий

Руско-Анґлїйский Тлумач

хто сповнить одно дуже легке услівє

Оголошенє се важне лиш на короткий час. — Пишіть на адрес:

Jno J. Ardan
Penrith, Va., Cumberland, Co.

Всї руськї Календарї на рік 1910.

До кождого даємо гарну памятку. Аґентів потреба по плейсах, добрий заробок. 6

Knyharnia Nowostyj
Box 21, S. Pittsburg, Pa.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Їх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинский, перший руський епископ в Америці.
Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог,
712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Гут Кульчицький,
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Глова, Shamokin, Pa.
Андр. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чегін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій 391 Maple Ave. Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 411 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний організатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.
В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" 400.00 дол.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" 200.00 дол.
Посмертне за діти від 15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00,
б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить до року родині $150.00.
Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, що належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до кася Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках вписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секрета опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Ч. 119 КВІТ $150.00
на сто пятьдесять долярів, котрі місц. уряд отримав за похорон. кошти з посмертної запомоги по Івані Динько з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Rossford, O. 13. 1909.
Д. Копена.
Свідки:
Михайло Бобак,
М. Цеплий.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 235.
Мих. Вайнар предс.,
Дмитр. Копена секр.

Ч. 1123 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Йосиф Вольф отримав як посмертну запомогу по жені Катерині з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
New Burgh, O. 1909.
Йосиф Вольф.
Свідки:
М. Бухко,
Іван Скапура.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 93.
Ник. Барна предс.,
Мих. Мацек секр.

Ч. 1117 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Анна Трембач отримала як посмертну запомогу по мужу Івані Трембач з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
McKees Rocks, Pa. 1909.
Анна Трембач.
Свідки:
Ант. Каня,
Іван Спяк.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 91.
Теод. Сушинський предс.,
Евт. Бодак секр.

Ч. 1124 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Клементий Гуретяк отримав як посмертну запомогу по жені Анні з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Mt. Carmel, Pa. 13. Нов. 1909.
Клементий Гуретяк.
Свідки:
Іван Воргач,
Тар. Бінцаровский.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 75.
Тифон Хомяк предс.,
Іван Голда секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза.

TERRYVILLE CONN. бр. св. Арх. Михаїла, від. 54 подає до загального відома, що буде принимати нових членів без вступного до братства, а до Р. Н. Союза після статутів в місяцях жовтни і листопаді. Просимо всіх братів Русинів з Терривил прийти на ті два мітинґи і приступити як найчисленнійше в члени.
М. Бобик прд.,
Ф. Лига кас.,
Юрий Ціхонь секр.

ELIZABETHPORT, N. J. бр. св. Арх. Мих. від. 142 подає до загального відома, що в місяцях падолисті і грудню буде принимати своїх нових членів до братства без вступного.
С. Байтал секр.

NORTHAMPTON, PA. брат. Успенія Пресв. Богор., від. Р. Н. С. 33 подає до відома, що річний мітинґ відбуде ся 28 падолиста; кождий член мусить явити ся, неявивший ся буде караний після статутів. На тім мітинґу буде вибирати ся нових урядників.
Теодор Федько предс.,
Михаїл Чепеляк кас.,
Тарас Кокоцкий секр.

PITTSFIELD, MASS. бр. св. Дим. від. 150 подає до відомости, що річний мітинґ відбуде ся дня 5. Грудня Початок о год. 1.30 по пол. Справоздане касове і вибір нового уряду. В місяцях Грудню і Січню буде принимати ся нових членів до брат. без вступного а до Р. Н. Союза після статута. Член не явивший ся на мітинґ заплатить 25 цнт. а урядник 50 цнт. кари.
Ілько Яремий секр.

MINNEAPOLIS, MINN. бр. св. Богородиці, від. 194 подає до відомости, що дня 12 Грудня відбуде ся річний мітинґ. Початок о 1 год. по пол. в гали церковній св. Ів. Хрест. на 3. str в Minneapolis. Справоздане касове і вибір нового уряду. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з бр. і Р. Н. Союза. Неявивший ся член заплатить 50 цт. а урядник 1 дол. кари.
Т. Шеремета предс.,
Ст. Мислицкий секр.

HAZLETON, PA. бр. св. Ар. Михаїла, від. 85 подає до відомости, що дня 12-го Грудня відбуде ся річне засіданє. Початок о 2-ій год. по пол. в гали під церквою на No 6. Справоздане касове і вибір нового уряду. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з братства і Р. Н. Союза. Неявивший ся член на річне засіданє заплатить 50 цт., а урядник 1 дол. кари.
Клим. Кравчук секр.

SPRING VALLEY, N. Y. Українське Тов. „Просьвіта", від. 257. подає до відомости своїм членам, що мітинґи відбувають ся в третю неділю по першім, в домі Петра Махемети. Початок о 2-ій год. по пол.
Йос. Цаповский предс.,
Гелена Шнайберґ секр.

SWOYERS, PA., бр. св. Ар. Михаїла, від. 197 подає до відомости що річний мітинґ відбуде ся дня 19. грудня. Початок о другій годині по пол. під церк. св. О. Николая в Своерс, Па. 1) Справоздане касове, 2) вибір нового уряду. Кождий член має явити ся і вирівнати нсвої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з братства і Р. Н. Союза. Неявивший ся член на річний мітинґ заплатить 50 ц., а урядник доляра кари.
Лесько Лазар предс.,
Андр. Лужецкий секр.
Яцко Квачан кас.

BELLE VALLEY, O. бр. св. О. Николая, від. 224 подає до відомости, що річний мітинґ відбуде ся дня 12. Децембра, в гали Николи Гадик. Взиває ся всіх братів, щоби явили ся на тім мітинґу і вирівнали свої довги. Вибір нового уряду на рік 1910. Котрий член не явить ся і не вирівнає свого довгу, буде суспендований з братства із Р. Н. Союза. Котрий не явить ся на мітинґ, заплатить 50 ц. а урядник 1 дол. кари.
М. Сорока предс.,
М. Ворона секр.

McKEES ROCKS, PA. бр. св. Димитрія, від. 91 подає до загальної відомости що дня 12. грудня сего року відбуде ся річний мітинґ. Початок точно о год. 3-ій по пол. Справоздане доходів за цілих 11 місяців і вибір нового уряду на рік 1910. Кождий член безуслівно мусить явити ся і вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з Р. Н. Союза і братства. Член неявивший ся на мітинґ заплатить кари 50 ц. а урядник 2 дол.
Т. Сушинський предс.,
А. Каня кас.,
Е. Бодак секр.

N. S. PITTSBURG, PA брат. „Лицарів Св. Георгія" від 250 повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся дня 12-го Децембра. Початок о год. 2-ій по полудни. Справоздання касове і вибір нового уряду. Взиває ся всіх членів довгучих, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані на три місяці з братства і з Р. Н. Союза. Безуслівно кождий член не явивший ся на той мітинґ заплатить 50 ц. а урядник долара кари.
С. Маціїовський предс.,
П. Франчак кас.,
Д. Маціїовський секр.

SCOTTDALE PA. бр. св. Ів. Хрест. від. 36 подає до відомости, що дня 19 Децем. 1909 р. відбуде ся річний мітинґ. Вибір нового уряду. Буде принимати ся нових членів. Кождий член, котрий довгує має свій довг вирівнати, а кождий член має явити ся. Неявивший ся член на той мітинґ заплатить 25 ц. а урядник 50 цт. кари.
Мик. Зорило предс.,
Іван Корба секр.
Іван Бибель кас.

MINERSVILLE, PA. бр. св. О. Ник. від. 78 подає до загального відома, що 19-го грудня відбуде ся річний мітинґ в церковній гали точно о 1-ій год. по пол. Кождий член мусить явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з братства і Р. Н. Союза. Справоздане касове і вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить 50 цт. а урядник 1 дол. кари.
В. Крамар предс.,
А. Марцінко кас.,
І. Вайда секр.

MAHANOY PLANE, PA. бр. св. Прор. Ілії від. 28 подає до прилюдної відомости, що 12-го грудня с. р. відбуде ся річний мітинґ в церковній гали. Справоздання і вибір нового уряду. Кождий член мусить явити ся і вирівнати всї свої залеглости. Неявивший ся член заплатить 50 цт. а урядник 1 дол. карп. Через місяці січень і лютий буде принимати ся нових членів до бр. від 16 до 25 літ без вступного а від 25 до 45 літ за половину вступного.
О. Муха предс.,
І. Стец кас.,
Ів. Пустельник секр.

DUNLO, PA. бр. св. П. і П. від. 61 подає до відома, що річний мітинґ відбуде ся 12-го грудня с. р. в церковній гали. Справоздання і вибір нового уряду. Кождий член має явити ся і вирівнати всї свої залеглости. Неявивший ся член заплатить 50 цт. кари.
Ів. Мигалик предс.,
А. Чінґелї секр.

TAYLOR, PA. бр. св. О. Ник. від. 92. подає до загальної відомости, що буде принимати нових членів до брат. без вступного в місяцю Листопаді і Грудню. Мітинґи відбувають ся дня 21. Листопада і 19 Грудня в гали Jones Hale Grow st.
Й. Сенюк секр.

NORTHAMPTON, PA. подає ся до відомости всім членкиням Сестрицтва Непор. Зачатія Пр. Діви від. 252. Р. Н. Союза в Northampton, Pa., що після § 137 статута відбудуть ся вибори місцевого уряду на рік 1910 дня 5. грудня 1909 в церковній гали.
Неявивша ся членкиня заплатить карп 50 ц. а урядничкп по 1 дол.
Мелянія Кравчишин предс.,
Анна Сеник секр.

ПОТРІБНО СЕЙЧАС

старшої жінки до ведення дому священника. Зголошення приймає редакція „Свободи."

ДРІВНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукування знакомих, оголошеня балів, представлень, сходин і т. п. друкуємо в „Свободї" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

ДРУГИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Братство св. Арх. Мих. від. 142 в суботу. дня 27-го падолиста 1909 р. в гали д. Й. Чурчака (J. Ciurczak) на розі South Park & Front Str., Elizabethport, N. J.

Початок о год. 4-ій пополудни. Музика знаменита. Вступ для мущин 25 цт., для женщин безплатно. Всїх сердечно запрошує
Комітет.

ДЕ Є

Іван Кіт. В дуже важній справі просить ся подати його адресу до:

Яцко Гипон,
півець церковний
в Гладишові,
п. п. Горлиці,
Галичина

КОНКУРС.

Руська гр. католицька Церков в Troy, N. Y. потребує сейчас дякоучителя. О ту посаду можуть старати ся лише ті кандидати, котрі суть добре обізнані з провадженєм хору церковного і сьвітського. Рівнож вимагає ся точного знаня ірмологійного сьпіву. Пенсія (на разї) $35.00 і доходи, як також осібне винагородженє за провадженє школи неграмотних. Зголошувати ся на адресу:

Greek Catholic Church Office,
442 2-nd str.,
Troy, N. Y.

ДЯКО-УЧИТЕЛЬ

знаючий провадити школу дітей, хор і розуміючий ся на дяківстві пошукує місця. Обійме посаду від нового року. Ласкаві зголошеня просить ся слати на адресу:

Peter Kiryluk,
439 N. 6-th str., Scranton, Pa.

Русько-англійський Тлумач „ТОВАРИШ"
ПІДРУЧНИК ДЛЯ НАУКИ АНГЛІЙСЬК. МОВИ

Ся обємиста незвичайно практично уложена книжка є дїйсно одиноким товаришем і учителем для кождого Русина в Америці. В нїй найдете всї інформації і розмови, потрібні в щоденнім житю. — Сторін 256. Тверда оправа. Ціна 60 цнт. — Замовляти у:

ANDREW SAWKA
52 Greene Str., Jersey City, N. J.
— АҐЕНТАМ ЗНАЧНИЙ ОПУСТ. —

Руський лїкар зі старого краю
ДР. М ВИСОЦКИЙ

Спеціяліст в мужеських, жіночих і дїточих недугах.

Години урядові: 8—9 рано, 1—2 по пол., 6—8 з вечера.

Office 142 Ferry Str.,
NEWARK, N. J.
ГОВОРИТЬ ПО РУСЬКИ!

Чого нам доконче потреба?

Кождий, котрий прибуде до Америки повинен купити собі „Англійсько Руський Товмач".

Хто не знає розмовити ся по англійськи, той не може нїгде дістати доброї роботи ані провадити жадного бізнесу в Америці. Власне добра способність: ми маємо нові „Руско Англійські Товмачі", 260 сторін, в твердій оправі. У нїм всьо докладно переведено з англійського на руское так, що можна в нїм скоро научити ся англійской мови, як в кождого іншого підручника. Для кождого впоминаємо той „Товмач Русько-Англійський", тувин красних листів і Сонник, в котрім суть сни дуже добро виложені тілько за одного доляра з пересилкою. Гроші можна посилати в листі реґістрованім. Пишіть, а не будете жалувати.

A. M. WASIURKOV,
BOX 17 ST. FRANCOIS, MO.

Паперовий промисл.

Приміненє паперу до промислових дїлий, особливо у формі papier maché, зростає чимраз більше. В Америці, а в послїднім часї також в Европі будують з паперової маси зелїзничі вози, передовсїм люксусові. Сей материял значно дешевший від дерева, легше єго обробляти і надавати єму ріжні форми, а до того зверхний вигляд естетичнїйший ніж лихого дерева. Має також і сю прикмету, що є рішучо непроникливий, труднїйше втягає вогкість, гірше проводить тепло. При фабрикації повозів найшла паперова маса також велике примінєнє, служить до виробу колїс, котрі імпреґновані і загартовані з верху не вимагають вже зелїзних округів (коли ходить о лїпші бруки) а котрі елястичностию подібні трохи до колїс ґумових.

Дальше продукує ся з паперу скрині і посуду, особливо до транспорту хемічних продуктів. Робить ся з паперової маси люльки, а навіть уживає ся у її многих випадках, де треба материялу тяжко запального і доси послугувано ся асбестом. Перед кількома роками Американцї почали фабрикувати домовини з паперової маси. Недавно тому при нагоді одної чи двох ексгумацій сконстатовано, що домовини ті перехована ся лїпше в земли ніж деревляні і хотяй лежали кілька лїт у вогкім ґрунтї, майже зовсїм не попсували ся. Всеж таки далеко ще Европі та Америці до виєлідів, осягнених в иньшій державі, від котрої европейський промисл міг би ще богато навчити ся. Є се Японія. Там папір, а властиво перетвори з паперової маси є одиноким материялом, який стрічає ся побіч металю. Шнурок, котрим Японець обвязує проданий товар, є з паперу. З паперу також зроблена хустина, котру кидає по ужитю, приміноючи тим способом гиґієну в практицї.

З паперової маси збудовані внутрішні стїни дому, з паперу зроблені вікна, напущені спеціяльними мінанинами, щоби перепускали сьвітло. Капелюхи прохожих, плащ пакера, одїж рибака, лїхтарі, парасолї, цьвіти, що украшають голову Японки та богато иньших предметів є зладжені з того самого предмету, відповідно переробленого і зладженого. В послїдних часї стали робити у Франції проби з паперовою масою з ріжними додатками. О скілько вислїд сей тих досьвідів покаже ся дєбрим, кілька фабрик паперу задумує розширити свою дїяльність так, щоби і в нас папір мав ширше примінєнє в щоденнім житю.

РУСИНИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА. СОЮЗ ПЛАТИТЬ 1000 ДОЛ. ПОСМЕРТНОГО.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Циганові ласощі.

Сербська сьміховинка.

Циган Місько вкрав десь срібний динар*). Роздумував, що зробити з грішми? Може би купити за них замок пана ґрафа? Ей, гайдуки підпалять замок і не буду мати ні замку, ні динара. — А може закопати його в землю? Ба, злодійські цигани доглянуть і викрадуть. — А може-б купити собі вина? І се зле, упю ся вином і поліція запре мене до арешту"...

Даром ломав собі голову дурний циган, як позбути ся йому динара, що так легко йому прийшов. Аж ось побачив він свого товариша, цигана Янка, що саме виходив з ліса.

— Гей, Янку! закликав Місько.

— А чого тобі? відгукнув ся Янко. Ов, ти щось так хитро виглядаєш, немов поз'їдав усі мудрощі.

— Роздумую, роздумую — повагом промовив Місько.

— Роздумуєш? Ти роздумуєш? Місько думає! Нечувана річ! засьміяв ся хитрий Янко.

— Скажи мені, любий друже — просив Місько товариша підлесним голосом — як би ти вкрав динар, що зробив би з ним?

— Гм, динар? скрикнув Янко і остро влянув на товариша. Динар гарний гріш, білий, лискучий, з гарними образками по оба боки. За динара много можна купити дечого... Чуєш, Міську, ти вкрав динар!

— Не вкрав! — присягав ся Місько

— Вкрав — не вкрав, але динар маєш — доказував Янко. Міську, товаришу, брате, поділи ся зі мною по братерськи: пів динара тобі, пів динара мені — а пораджу тобі, як рідному.

— Не маю динара — брехав знова Місько. Колиб мав, радо з тобою поділив би.

— Міську! динар маєш, але братом не хочеш бути. Навіщо питав би, що з динаром робити, колиб його не мав?

— Я тільки так собі — викручав ся Місько. Хочу в тебе повчити ся. Чей-же колись пощастить мені роздобути динар, тому рад би я наперед знати, що за него собі купити.

— Ну, а що-ж ти хочеш знати? — питав ся Янко.

— Янку! ти мудрий, хитрий, досьвідний чоловік. Скажи мені, що є на сьвіті найсмачнійше?

— Найсмачнійше? повторив Янко. Се годі так рішучо сказати. Се залежить від вподоби. Для мене примiром найсмачнійший в сьвіті — сир.

— Сир?!! Оставай здоров, Янку!

— Куди так спішиш? сьміяв ся Янко.

— Нагадав собі, маю дома роботу — мушу йти. Здоров був! І за сими словами щез Місько за вуглом найблизшої хати.

— Такий то ти добрий, Міську — сердив ся Янко по його відході. Динара маєш напевно, поділити його з товаришем не хочеш, але ради просиш. Але стрівай! Не дарую я тобі сего!

І Янко метнув ся бічними доріжками до крамаря, що продавав сир у місточку. — ,,Пане — каже до него — небавом прийде тут до вас циган купувати сира. Се дурноватий чоловік, з роду віку ще сира не бачив. Дуже буду вам вдячний, коли замість сира продасьте йому кусок мила. Вам усе одно, дурному циганови таки все одно — а мені сим зробите велику прислугу.

Крамар не сказав ні слова, тільки всьміхнув ся під вусом і змовчав.

Янко відійшов.

За якийсь час приходить до крамниці Місько. Гордо кинув срібний динар на стіл і каже: ,,Дайте мені за сей гріш найліпшого сира, який маєте".

Крамар глипнув з під лоба на цигана. На перший погляд пізнав, що брудному циганови радше потреба мила чим сира, і дав йому за всї гроші замість сира добрий кусок мила, завиненого в папір.

Обережено вложив Місько товар до торбини і чим борш помчав до хати. Запер за собою щільно двері, виняв клубочок, положив на стіл і сам сів за столом. Відтак поволи став розвивати купно.

Довгий, грубий кусок мила лежав перед циганом на столї. ,,Так, ось маю щось, що мало хто має — сьміяв ся втішно циган, а білі його зуби вже заздалегідь любували ся солодкими ласощами. — Навіть сам пан ґраф не може собі позволити на таку їду — найсмачнійшу в сьвіті. Але я, я, вбогий, поштовхуваний циган Місько — я собі днесь погуляю, побенкетую на сирі. Янко хитрий, бачив не трохи вже сьвіта, то й знає, що найсмачнійше.

Янко з далека стежив за товаришем, тихенько підійшов до Міськової хати і дивив ся кріз щілину в стіні на цигана. Трохи не розсьміяв ся в голос, коли побачив на столї великий кусок мила, коли почув розмову Міська, а наконець увидів, як сей любуючись, поніс обережено малесенький кусочок до лакомих уст.

Але вже за першим укушенєм щаслива твар Міська нараз спохмарніла. Миттю виплював усе на землю.

— Ах! я дурак! закликав сам до себе, бючи ся кулаком в чоло. На смерть забув поспитати Янка, як сю їду приладити, чи варити, чи смажити чи печи. Сирого, як бачу, не можна їсти. Сейчас мушу пошукати за Янком, щоби мені знова порадив".

А тимчасом, коли Місько ховав свої ласощі, Янко спішив до ліса, аж дусив ся зі сьміху. Доперва на краю пристанув і висьміяв ся до схочу. Ледви мав час розвеселене лице знова зробити поважним, коли се підійшов до него Місько.

— Любий Янку! перед хвилиною говорив ти, що зі всїх ласощів на сьвіті найсмачнійший є сир. Але не сказав ти мені, як його приладити до їди! говорив солодким голосом Місько.

— А чого тобі се знати? Мабуть є в тебе кусок сира? Ей, Міську, товаришу, поділи ся зі мною по братерськи: пів сира тобі, пів мені — а пораджу, як їсти — підмавляв циган цигана.

— Не маю сира, відки би я його взяв? відбріхував ся Місько. Колиб мав, з душі серця з тобою поділив би.

— Міську! сир маєш, але братом не хочеш бути. Чогож питав, як сир приправляти, коли ще його нема в тебе?

— Я так собі лише! каже Місько, рад від тебе повчити ся — ти такий хитрий і досьвідний, любий друже! Чей мені колись пощастить, що буду міг приправити кусок сира, так хочу заздалегідь знати, як се робити.

— Ну, так слухай! Возьми той сир і вложи його на добру годину до теплої води. Через те набере він такого чудового смаку, що чоловік трохи не вмліває з розкоші, коли їсть...

— Злоров будь, Янку!

— Ти куда так живо, Міську? засьміяв ся Янко.

— Нагадав собі — маю дома дуже пильну роботу — мушу йти. Бувай здоров! І Місько почвалав чим борше до дому, немов хто гонив за ним. А його слідом крок в крок тихцем обережно спішив і Янко.

Ледви увійшов Місько в хату, запер живійш дворі, розіклав огонь в печи і приставив горщок з водою. За часок вже вода булькотіла весело в горщику — а Місько витягнув опять свої ласощі, ковтав слину, острив білі зуби і тїшив ся заздалегідь, як попоїсть собі сегодня пишної страви. А кріз щілину глядів на него Янко і загризав зуби, щоб у голос не розсьміятись.

Наконець вода в горщику закипіла. Місько висипав її на велику ринку, обережено кинув до води найсмачнійші в сьвіті ласощі і ждав. Ждав хвилю... Та — що се? Сир розпускає ся — пінить і пінить... З кождою хвилиною його чим раз менше... Біда! ануж увесь розпустить ся в воді і нещасний Місько не буде мати ні сира, ні динара... Що тут почати? Коли саме час їсти се добро? З охотою побіг би був Місько і в трете до Янка по раду, але заки поверне, готов увесь сир щезнути з ринки.

— Ох, чому я не звірив ся з усім Янкови? Чому з ним не поділив динара і сира? бідкав ся зажурений Місько. Та було каяня, а вороття не було. Наконець, коли ласощі в очах никнули, хопив Місько ринку з останками розпущеного мила і крикнув в розпуці: ,,З'їм тебе, піни ся, не піни ся, бо заплатив за тебе добрі гроші!..." і вихлептав до капельки усе мило...

За хатою в траві лежав Янко. Не сьміяв ся — тілько невиразні голоси добував із себе, бо сьміяти ся вже не міг.

Полежав собі Місько кілька неділь. Відстогнав свої ласощі.

*) динар: сербський гріш, за наші гроші 25 центів.

Такого еще не бувало!
небавом вийде з друку
Календар-Провідник
на рік 1910
після нового стилю
Ціна в гарній оправі 35 цнт.
Аґентам і книгарням опуст.
Замовляйте завчасу!
Eugene Hwozdyk
705 Mint Alley.
S. S. Pittsburg, Pa.

1910 КАЛЕНДАРІ 1910
Загальний великий з пересилкою 90 цт.
Всї руські календарі замовляйте в
Knybarni Nowostyj, Box 21 S. Pittsburg, Pa.

Російсько-Американська Лінія.
Одинока без пересїданя лінія поміж Росією а Америкою.
Почтові пароходи.
Пароход ,,Бірма" — жовтня 2-го 1909.
Двопрубовий пароход ,,Россія" — листопада 6-го 1909.
Ті, що їдуть в кабінах суть увільнені від оглядин в Кестлґарден і висїдають впрост в порті, єсли они вістали оглянені через лікарів і урядників на шифі.
Цїни умірковані.
За близшими інформаціями звертати ся до:
A. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agent,
27 Broadway,
NEW YORK, N. Y.

Металеві обцаси

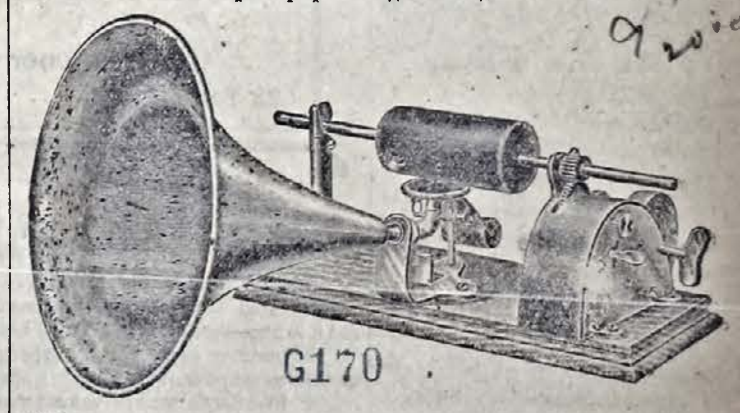

,,ДУШПАСТИР"
се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.
Виходить в Філядельфії кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В ,,Душпастир-и" друкують ся важні для всїх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. ,,Душпастир" всїм подобає ся — всї его хвалять.
Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**
Читайте, що пишуть за „Душпастир":
Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.
Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то есть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засїяе благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.
Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.
„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.
Гроші на ,,Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:
Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St, Philadelphia, Pa.

Найлїпша нагода, яка коли небудь була, предкладає ся тепер Русинам в Америцї!
14-карат. золотий годинник, красно риті окладинки (женський або мужеський), в двома окладинками, високої вартости, американський осередок, виповнений дорогим камінем, ґарантований на 15 лїт, вартости 14 долярів.
14-каратовий золотий ланцушок, ґарантований на 3 лїта.
14-каратовий золотий перстень (в Вашим іменем) ґарантований на 3 лїта.
Цїна тих 3. предметів витосить 18 дол. 25 цнт. в написею на окладинцї на кождім годиннику ,,Памятка з Америки" подібно як на ілюстрації.
Пришлїть нам 4 доляри 74ц. за всї три повисші предмети.
Наколиб всї ті предмети не були такі, як тут описано, то зверніть їх нам, а ми звернемо Вам гроші. Сю низьку цїну, яку даємо тепер, даємо тілько на перший Ваш ордер, щоби Ви лїпше познакомили ся з нами. Пришлїть нам 24 цнт. наперед (почтовими марками по 2 цнт.), а решту 4 дол. 50 цнт. заплатите на експресовім офісї, наколи всї річи припадуть Вам до вподоби і коли переглянете їх. Ви можете дуже легко продати їх за три рази більшу цїну як Ви нам платите. — За 6 годинників, 6 ланцушків і 6 перстенїв 25 дол., 1 дол. наперед, а решту 24 дол. C. O. D. на експресовім офісї по огляненю річей.
Agents Wholesale Watch Co.,
190 West Broadway, Dep't 52, NEW YORK, N. Y.

Позір, Братя Русини! Я виробляю з найлїпшого матеріялу за найнизші цїни
Братскі шапки, Відзнаки, Паси, Брошки, фани, Хоругви, Уніформи, Печатки всякого рода так для братств, як і для поодиноких осіб.
Продаю найлїпші види з житя Ісуса Христа від Рождества аж до Вознесенія. Продаю тоже книжки до моленя і сьвітскі: руські, польскі і словеньскі по дуже низьких цїнах. — Єсьм Русином, а до того членом Р. Н. Союза. Проч з чужими! Удавайтесь лиш до свого! Як хто знає, най так пише. За роботу ґарантую. Моя адреса така:
Stefan Kalakuka
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Для уживаючих тютюн.
Поможіть нам розпространяти наш тютюн поміж Вашими знакомими, а дамо Вам отсей фоноґраф дармо.
Се не є жадна лялька, дурничка, яку часто дають другі заведеня яко надгороду, противно, се є першої кляси говоруча машина фоноґраф в кождім взглядї.

В кождий час, коли бажаєте, можете мати безплатний концерт в своїй хатї і се не концерт одного інструменту або одного голосу, але концерт банди і орхестрової музики, сьпівів, які чулисьте в старім краю, одним словом — всьо, що любите. Запитайте Вашого купця за „KING" TALKING MACHINE, а він Вам скаже, що она коштує 15.00 дол.
Ми хочемо Вашої помочи в розпространеню нашого доброго вибору тютюну до цигаретків і файки. Ми пішлемо Вам кождого рода тютюну: Австрийського, Босьнянського, Герцоґовинського, Турецького і Російського вартости 6.00 дол. Ви можете легонько розпродати его між вашими знакомими, позаяк се найлїпший тютюн в сьвітї.
Тютюн, до якого всї звикли в Европі і який вони люблять.
По одержаню нашого тютюну запропонуйте його своїм знакомим, єсли знайдете его за відповідний. Дайте їм наше імя і адресу і сею дорогою поможете розпространяти нашу компанїю. За сю поміч дамо Вам за дармо наш „King" Phonograph. Се є правдоподібно тілько одна спосібність, яку коли можете мати, дістати першої кляси говорючу машину без одного цента.
За тютюн рахуємо Вам 6.00 дол. Пришлїть наперед 50 цнт. марками, а ми вишлемо Вам до найблизшого Вам експрес офісу тютюн і фоноґраф; з'екзамінуйте все, нім заплатите, а єсли знайдете все задоволяюче, заплатіть на експресї 5.00 дол., а тютюн і фоноґраф буде Ваш.
Гроші звертає ся будь котрому невдоволеному костумерови. — УВАГА: Ся оферта буде тільки так довго, доки не заадвертайзуєте добре наш тютюн, задля того радимо Вам не відтягатись з ордерами, єсли хочете мати наш „даремний фоноґраф". Адреса:
Europe Tobacco Co., 33 Leonard Str.,
Dep't 52, NEW YORK CITY

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

НА КОЛЯДУ!

Чим є коляда без хороших лікерів? Без хороших лікерів праздник не має ніякої принади подібно як без хорошої одіжи не можете вийти з любкою Вашого серця.

Не тратьте чудової нагоди! Лишень короткий час, щоб получити наші славні екстракти, за помочию котрих можна самому зготовити смачні лікери. Ми приготовили гарну несподіванку для наших Впов. Покупців Наші Екстракти суть великою новостю, подаваною тільки нашою Компанією INTERCONTINENTAL EMULSION EXTRACTS.

Зготовленє лікерів з наших Славних Екстрактів є вельми легкою річию. Щоби познакомити наших Вп. Покупців, що ми — одинокі фабриканти тих Всесьвітних Славних Екстрактів, а хотячи показати, що всї другі суть тільки наслїдувачами, тому маємо честь усему нашому загалови, живучому в Злучених Державах предложити слїдуюче:

Висилаємо всякому 2 пачки висше описаних славних посортованих Екстрактів, з яких дасть ся зробити найлекшим способом 24 літрів хороших і смачних лікерів, рівних смаком, якостию і чистотою першим сортам імпортованих французьких лікерів.

Кромі того даємо слїдуючі хороші а рівночасно і практичні дарунки: Елеґантний зимовий одяг, складаючий ся з сурдута, камізольки і штанів Гарантований годинник. елеґантну лїсочку лишень за

$6.50

Виберіть ріжні роди: РУМ, КОНЯК, ГОРІВКА, ВИШНІВКА

з слїдуючих Екстрактів: БОРОВИЧКА, БЕНЕДИКТИНКА, АБСИНТ, АЛЯШ і т. д.

Замавляйте скоро через Money Order або реджістрованим листом разом з шістьма долярами і пятьдесятьма центами, а ми відворотно вишлемо Вам почтою 2 пачки екстрактів, одіж, гарантований годинник і лїсочку. — Пишіть до 44-47

INTERCONTINENTAL CO.,
1777 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.

Не висилаємо за посліплатою або так зовимо C. O. D.

EMIL BACHMAN
BADGES, FLAGS, BANNERS & CAPS
580 SOUTH CENTER AVE. CHICAGO

Найбільша чесько-словенська і християнська фірма
прапори, ґузики, брацькі відзнаки, шапки
та усі річи потрібні для братств в Америці

ЕМІЛЬ БАХМАН
580 So Centre Ave, Chicago Ill

Пишіть по наш великий, 60 сторін числячий катальоґ, в якім містить ся також сотки похвальних листів від всїх славянських братств в Америцї. Пишіть до нас по словенськи або по руськи — як хто уміє. Знаємо по руськи читати але відповідати будемо по словенськи. 50—

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко
виконує усякі роботи входячі в обсяг церковної штуки, як: 24-

ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малює ікони.
Усї роботи виконує добросовісно.

EUGENY VASYLENKO
337 W Centre St., Shenandoah, Pa.

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Ангел та пустельник і т. і.	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
В Старім і Новім краю	25
Гріхи міліонерів і т. п. С. 7	15
Дещо з історії православної місії в Америці	10
Дещо про зьвірята	30
Дві левади і т. п. С. 5	15
Дорога любови, то Божа дорога, С. 6	15
Емиґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Земельне питанє	15
Зуб за зуб	10
Історія Руси з образками	10
Капітал і праця	15
Книжка рахункова	50
Казка про Жидів	15
Многострадальний народ, огляд історії українського народу	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$1
Образки і загадки	10
Оповіданя	15
Про відступників від рос. православія	10
Про нутро землї	25
Підземні скарби	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Смерть	[illegible]
Старовинні казки та оповіданя	1
[illegible] люде	15
[illegible]	20
[illegible] на смерть, робітнича драма	15
[illegible] ворожка	15
[illegible] в Америці	20
[illegible] чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до папа правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлійский тлумач	60
Польско-анґлійский тлумач	60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	$2.50
Хлїб Душі	2.50
Druh Duszi	1.50
Druh Duszi (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

ПРЕНУМЕРУЙТЕ гумористично-сатиричну часопись „ШЕРШЕНЬ"!!! Коштує $1.50 на рік. — Ану Русини до кого Шершень має летіти?!

Русини Пітсбурґа і околиці!

Чи Ви знаєте, що

German Savings & Deposit Bank

на розі 14-ої і Carson ул., South Side,

Pittsburg, Pa.

є найбезпечнїйшим банком? Не знаєте, то загляньте до справозданя стейтових контрольорів, що узнали наш Банк за один з найсолїднїйших і найпевнїйших в Пенсильванії. Маєток 5,000,000,00. Платимо 4 проц.

Шифкарти на всї лінії Виселка гроший, справи нотаріальні, військові і т. и.

Й. Е. Рот, предс.
А. П. Міллер, касієр,
Ал. Бучак, ур. банку.

5.75

Ш з 17 камінями желїзничий годинник для мущин і жінок, накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґваранцією на 20 лїт, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно та спеціяльно зроблений для людей, котрі роблять при желїзницях, і ґварантує ся на 20 лїт. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за послїплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворотом пересилки, з тим правом, що кождий може його оглянути, і єсли йому не подобає ся — то тодї не потребує платити анї одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланцушок з дармовісом — додає ся даром до кождого годинника.

Excelsior Watch Co.,
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Накладом „СВОБОДИ" вийшли

Папері листові

окрашені гарними вінетами і портретами наших руських ґеніїв — Продає друкарня „Свободи" по цїні 50 цнт. за 25 штук

SVOBODA,
184 Hudson st., New York.

Свій до свого!

Нумо Братя! Свій до свого!
До Мамроша! Всї до одного!
Чужих усіх поминайте,
Тільки свого підпирайте.
Мамрош Русин справедливий,
А в бізнесї все уктивий —
Хто-же хоче більше знати,
Прошу прийти й переконатись.
Горівки найлучші має,
Бо злих зовсім не тримає.
Й так віскy, коновицю,
Для всїх добру сливовицю,
Арак, коняк, рум, паленка
І кмінківка солоденька;
Вина рівно ж всї хороші
І то за дешеві гроші.
Пиво сьвіже і холодне —
Лучше бути вже не годне.
Є цигара, щоб курити
Лиш у него тра купити.
Тому Братя, памятайте,
Та до нього завертайте.
А ті, що з контрів приїжджають
Най сей адрес памятають:

Trof. Mamrosh,
110 Morris str.,
Jersey City, N. J.

Одинокий руский адвокат і нотар на цілу Америку
Доктор прав
ЮЛІЯН ЧУПКА
Конзулярний комісар.

Полагоджує всї справи в Галичині Процеси спадкові і ґрунтові. Відбирає гроші від довжників. Справи військові Споряджує контракти, повномочія і всі инші документи. Перепроваджує інтабуляції і всї вписи гіпотечні. 9

3 N. Main Str. WILKES-BARRE, PA
Адрес почтовий: JULIAN CZUPKA, LL. D.
P O Box 372. WILKES-BARRE, PA

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00. Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бізнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всїх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Одинока взірцево уряджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посїдає найновійші машини, як також ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Вдов. Родиниці, як також Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свобода". — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 долярів і під контролею Стейту Ню Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:

Пересилає Гроші до всїх краів по цінах можливо найтаньших і як найскорше.
Продає Шифкарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.
Виробляє повновласти, контракти купна і продажи засмотрені підписом конзуля; перепроваджує всякі инші справи зі судами і старокраєвими властями.
Полагоджує справи військові, як увільнене від асентирунку, військової контролї, увільнене від вправ і т. п.
Міняє гроші — старокраєві на американьскі і американьскі на краєві після біжучого курсу.

Адреса:

Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson Str., New York, N. Y.

Добрі Фарми в стейті Ню Йорк.

МОЖНА КУПИТИ ТАНО НА СПЛАТУ РАТАМИ З БУДИНКАМИ І ЗАСІВОМ, В ЧАСТИ ПОЛОЖЕНІЙ БЛИЗЬКО ТОРГОВИЦЬ, ЗЕЛІЗНИЦЬ, ШКІЛ І ЦЕРКВЕЙ.

Бюро Рільництва стейту New York поможе безплатно руським господарям еміґрантам сполучитись з рільництвом стейту New York і улькує купуючих фарми, арендуючих або робітників. 45-48

По дальші інформації приходіть або пишіть на адресу:

Commissioner of Agriculture
23 Park Row - - - - - New York City.

ДАРОМ одна пачка славних лїків „GALEN".

Чи Ви хорі? Ліки „GALEN" вилїчили тисячі людий, вони вилїчать і Вас. Пощо платити великанські суми гроший за лїченє, наколи Ви можете вилїчити себе самі.

Пришлїть свою точну адресу, імя і прозвиско, а ми Вам вишлемо відворотною почтою прібний лїк „GALEN" цїлком даром.

1. Rumatina лїчить ревматизм, невральґію, пухлину і т. и. недуги. Ціна 3 дол. Прібка даром.
2. Pepsola лїчить болїзни жолудка і т. п. внутрішні недуги. Ціна 3 дол. Прібка даром.
3. Fortola — патентований лїк для нервозних, ослаблених та утративших полові сили. Ціна 5 дол. Прібка даром.
4. Spanguinola вилїчує малярію, пропасницю, лихорадку, малокровність, біль носа, очий і горла. Ціна 4 дол. Прібка даром.
5. Asmola лїчить зі знаменитим успіхом всї грудні болїзни, як: чахотку, астму і хронїчний кашель. Ціна 3 дол. Прібка даром.
6. Virola вилїчить в короткім часї геморойди і затроєнє крови Цїна 3.50. Прібка даром.
7. Hemora знамените средство проти гемороідів, викидів і т. п. недуг. Ціна 3 дол. Прібка даром.
8. Mergota цїлковито лїчить сифіліс трипер і рани на тїлї. Ціна 3 дол. Прібка даром.
9. Pelocresce являє ся хорошим лїком проти випадання волося і болю голови. Ціна 3 дол. Прібка даром.
10. Profilacta в короткім часї вилїчує жіночі недуги, як неплодність, нереґулярні періоди, білі уплави і т. п. Ціна 3 дол. Прібка даром. Адрес:

GALEN CHEMICAL CO., 227 West 74-th St., New York

ВИРОБИ БРАЦКІ

машлї, шапки, відзнаки, хоругви, уніформи.

Цінник і пробки висилає даром

Можете писати до нас по руски, словенски або польски

R. H. MORGAN
13 N. MAIN ST.
SHENANDOAH, PA.

Dr. J. SZLUPAS,
1419 N. Main Ave., Scranton, Pa.

Можна його бачити в офисї:
від 8-ої до 10-ої год. рано,
від 2-ої до 4-ої попл.,
від 7-ої до 10-ої вечер.
Old Phone 1269—B.

Оден з найбільших броварів в Америці.

Варить пиво на краєвий спосіб. без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него нїколи не болить, бо есть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS.
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.